

PM117.D01

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Stok-achter-de-deur bij de aanpak van nationale crises**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Kalle Duvekot

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Nederland geconfronteerd wordt met een aantal grote crises en een effectieve aanpak van deze crises een nationale aanpak vergt;
- het Rijk ten aanzien van sommige taken van gemeenten en provincies over meer doorzettingsmacht moet beschikken om zonodig voortvarend te kunnen optreden in crisissituaties;
- het kabinet bij de opvang van vluchtelingen heeft gekozen voor meer doorzettingsmacht - voor het geval dat nodig is - met het wetsvoorstel Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (de 'spreidingswet');
- er in het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet geen voorziening is opgenomen waarbij het Rijk de bevoegdheid krijgt om zonodig knopen door te hakken, indien de afgesproken stikstofdoelstellingen niet tijdig worden gehaald;

overwegende dat:

- het halen van de stikstofdoelstellingen van groot belang is voor mens, natuur en milieu;
- het Rijk over de bevoegdheid zou moeten beschikken om - indien noodzakelijk - knopen door te hakken bij de aanpak van de stikstofproblematiek;
- het bij de aanpak van andere nationale crises ook van belang is dat het Rijk over dergelijke bevoegdheden beschikt;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- om zich actief in te zetten om het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet omgevingswaarde stikstofdepositie 2030 te verrijken met een bevoegdheid van het Rijk om zonodig bestuurlijke knopen door te hakken en aanwijzingen te kunnen geven met betrekking tot relevante beslissingen inzake vergunningverlening;
- om ook bij de behandeling van overige voor de aanpak van nationale crises relevante wetgeving te onderzoeken of is voorzien in een effectieve stok-achter-de-deur bevoegdheid van het Rijk;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Voor D66 is het belangrijk dat een snelle aanpak van crises mogelijk is. Langdurig doorwerkende crises tasten namelijk het vertrouwen aan dat burgers in de politiek en het bestuur van Nederland hebben. De Tweede Kamerfractie hecht echter wel waarde aan bestuurlijke indeling en de taakafbakening die er is tussen de verschillende bestuurslagen in Nederland.

De Tweede Kamerfractie wil op een aantal punten meer regie van de Rijksoverheid, bijvoorbeeld als het gaat om Ruimtelijke Ordening. Deze wens vloeit voort uit het verkiezingsprogramma en hebben we ook in het coalitieakkoord verwerkt. Ook is het de uitdrukkelijke wens van de D66 Tweede Kamerfractie dat, als de stikstofdoelen niet gehaald dreigen te worden, de Rijksoverheid de mogelijkheid krijgt om via normeren en beprijzen bij te kunnen sturen. Op deze punten weerspiegelt de motie de wens van de Tweede Kamerfractie.

Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook graag om deze motie over te nemen.

PM117.D02

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie:

Betere subsidieregelingen voor meer circulaire duurzaamheidsoplossingen

Indiener:

Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder:

Ronald Buijsse

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de energietransitie zich op vele fronten positief ontwikkelt;
- dat nog meer dan 80% van de investeringen plaats moeten vinden in op duurzaamheid gerichte apparatuur, zoals zonnepanelen, warmtepompen, windmolens en batterijen (voor elektriciteit en warmte) bij netwerkbedrijven, andere bedrijven en organisaties en consumenten;
- er een grote mate van verschil is in mate van circulariteit van de apparatuur, zoals berekend in life cycle analyses (LCA), de Milieu Kosten Indicator (MKI) en de Leidraad "Meten van Circulariteit" van platform CB'23;
- dat er steeds meer apparatuur met een hoge mate van circulariteit beschikbaar komt;
- apparatuur met een hoge mate van circulariteit nog een achterstand heeft o.a. qua prijs ten opzichte van apparatuur met een lage mate van circulariteit;
- er nu nog geen of weinig onderscheid gemaakt wordt in (subsidie)regelingen voor wat betreft de mate van circulariteit van duurzame oplossingen;

overwegende dat:

- investeringen in duurzame oplossingen met een hoge mate van circulariteit juist nu, nu er veel geïnvesteerd gaat worden, versneld gestimuleerd zou moeten worden om ook duurzaamheid op middenlange termijn te garanderen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich op korte termijn sterk te maken voor regelingen die de aanschaf van duurzame oplossingen met een hoge mate van circulariteit veel sterker stimuleren dan oplossingen met een lage mate van circulariteit;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Als Nederland hebben we ambitieuze doelen gesteld op het gebied van de circulaire economie. In 2030 is het doel om 50% minder grondstoffen te verbruiken en in 2050 is het doel om volledig circulair te zijn. De omslag van een lineaire naar een circulaire economie vraagt grote inzet van de overheid op diverse terreinen. De circulaire doelen en de doelen op het gebied van duurzame energie opwek en energiebesparing moeten zo veel mogelijk hand in hand worden opgepakt. Waar mogelijk onderscheid maken tussen circulaire opties en niet circulaire opties binnen de duurzaamheidssubsidies (waar deze motie toe oproept) sluit goed aan bij de inzet van de Tweede Kamerfractie om van de energietransitie een circulaire transitie te maken.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie en adviseert dan ook om deze over te nemen.

PM117.D03

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Prioriteit voor vervanging kolencentrale**

Indiener: thema-afd D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Nederland op 19 november 2021 een intentieverklaring heeft getekend met Namibië over samenwerking op het gebied van energie, meer in het bijzonder de export van in Namibië geproduceerde groene waterstof naar Nederland;
- Invest International hiervoor reeds 40 miljoen euro ter beschikking heeft gesteld;

overwegende dat:

- in Namibië elektriciteit wordt geproduceerd in een kolencentrale van 120 MW;
- die kolencentrale kan worden vervangen door een zonnecentrale met zonnepanelen (PV), zonnespiegels (CSP) en thermische opslag, die basis-last elektriciteit kan leveren;
- diezelfde zonnecentrale in plaats van deze nuttige vervanging van fossiel opgewekte elektriciteit ook waterstof kan produceren, waarmee je aardgas of olie kan vervangen, en dus de CO₂-uitstoot kunt verminderen;
- als je de kolencentrale vervangt door de zonnecentrale, en de waterstofproductie achterwege laat, er 5 keer meer CO₂ wordt bespaard dan wanneer de stroom wordt gebruikt om waterstof te produceren;
- dus in deze casus de productie van waterstof uit zonnestroom tot gevolg heeft dat de opwarming van de aarde wordt versterkt;

spreekt uit dat:

- zolang de kolencentrale in Namibië niet volledig is vervangen door een of meerdere zonnecentrales, waterstof uit dat land niet het predicaat groen verdient, en dus ook geen financiële voorkeursbehandeling mag krijgen ten opzichte van grijze waterstof;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

D66 zet zich hard in voor de opschaling van groene waterstof, met name voor de industrie en andere hoogwaardige toepassingen. De regels voor wat groene waterstof is, worden op Europees niveau geregeld. Deze regels gelden ook voor geïmporteerde waterstof. Als waterstof uit Namibië, of welk land dan ook, niet conform deze regels wordt geproduceerd, krijgt deze waterstof niet het groene predicaat. De Tweede Kamerfractie zet in op strenge eisen voor wat geldt als groene waterstof en de opschaling hiervan. Dit mag niet ten koste van elektrificatie of zorgen voor onnodige stimulering van fossiel geproduceerde waterstof.

Bij het vormgeven van financiële ondersteuning of stimulering vindt de Tweede Kamerfractie dat de focus moet liggen op het maximaal stimuleren van groene waterstof. Tegelijkertijd moet worden erkend dat de waterstof economie nog in de kinderschoenen staat. Gezien de schaarse hoeveelheid waterstof enerzijds en de wens de benodigde infrastructuur en toepassing van waterstof een boost te geven anderzijds is het op dit moment complex om onderscheid te maken in bijvoorbeeld blauwe en groene waterstof. De Tweede Kamerfractie houdt oog voor onwenselijke 'lock-ins' en let hier op bij eventuele handelsafspraken tussen Nederland of de EU en derde landen. Daarnaast heeft de Tweede Kamerfractie eerder een motie in de Tweede kamer ingediend om aandacht te vragen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) in het kader van de afspraken die Nederland maakt over waterstof met derde landen. Zo blijven zij aandacht houden voor de omstandigheden op het gebied van klimaat, energie en mensenrechten.

Het Landelijk Bestuur sympathiseert met de motie, maar ziet ook dat de mogelijkheden om hierop te sturen voor de Tweede Kamerfractie beperkt zijn. Daarom adviseert het Landelijk bestuur neutraal op deze motie.

Reactie op advies van indiener:

De focus moet liggen op het zo snel mogelijk reduceren van de mondiale CO₂-uitstoot. En dus niet alleen op de groene waterstof, dat slechts een deel uitmaakt van de klimaatpolitiek. Een te voortvarende uitrol van de waterstofeconomie gaat ten koste van het tempo van de reductie van de CO₂-uitstoot en moeten we dus niet willen.

Bij een te voortvarende uitrol van het Nederland-Namibië project gaan Namibische zonnecentrales waterstof produceren dat in Nederland aardgas gaat vervangen, terwijl de Namibische kolencentrale tegelijkertijd 5 keer zoveel CO₂ blijft uitbraken dan er in Nederland door het Namibische waterstof wordt bespaard. De huidige Europese regelgeving staat deze gang van zaken helaas toe.

Een correcte uitvoering van zou bv. moeten inhouden dat minimaal de helft van de stroom uit de nieuw te bouwen zonnecentrales voor de waterstofproductie tegen kostprijs wordt geleverd aan de Namibiërs. Een dergelijk voorschrift past in het beleidsstuk "Internationale Klimaatstrategie" van het kabinet (7 oktober 2022), waaruit ik citeer: "Daarom gaat het kabinet extra investeren in landen met een groot potentieel voor hernieuwbare energie, zodat de energietransitie ter plaatste versneld wordt en een deel van die energie geëxporteerd kan worden."

Voortijdige import van waterstof uit Namibië zonder dat de kolencentrale aldaar is afgeschakeld, en waarbij een groot deel van de bevolking nog steeds geen beschikking heeft van elektriciteit, is moreel even afkeurenswaardig als de import van luxevoedsel zoals vlees uit een land waar honger wordt geleden.

In de toekomst zal Namibië een belangrijke energie-exporteur worden en de samenwerking met Namibië dient daarom wel voortvarend ter hand te worden genomen.

PM117.D04

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **ETS2 voor klimaatrechtvaardigheid**

Indiener: Christiaan Alofs e.a.

Woordvoerder: Christiaan Alofs

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Europa besloten heeft tot het invoeren van ETS-2, een emissiehandel voor transportbrandstoffen en huishoudbrandstoffen;

overwegende dat:

- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs effectief is in het terugdringen van energiegebruik;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs grote koopkrachteffecten heeft die lage- en middeninkomens met name treffen;
- het ETS-2 zal leiden tot een verhoging van de prijs van huishoud- en transportbrandstoffen;
- zonder aanvullende maatregelen de laagste inkomens hier het meeste onder lijden;
- Oostenrijk, Duitsland en Zwitserland besloten hebben tot invoering van een evenredige uitkering van de opbrengst van hun CO₂-prijs aan burgers;
- door deze uitkering een progressief inkomenseffect heeft waardoor lage- en middeninkomens worden ondersteund;
- de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over klimaatbeleid adviseert: "Veranker de aandacht voor rechtvaardigheid in het beleidsproces door verdelingsbeginselen stelselmatig en vroegtijdig expliciet te maken.";
- verdelingsbeginselen door Europa aan de lidstaten worden overgelaten;

spreekt uit dat:

- de opbrengsten van een CO₂-heffing op transport en huishoudbrandstoffen gebruikt moeten worden voor koopkrachtherstel door evenredige uitkering aan alle burgers.;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Klimaat en koopkracht zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ook in het verkiezingsprogramma staat dat de vervuiler betaalt, zodat we onder meer de belasting op werk kunnen verlagen. De Tweede Kamerfractie heeft dan ook aangegeven de onderliggende boodschap te ondersteunen. Maar zij vindt de evenredige uitkering van de opbrengsten van een CO2-heffing een te botte bijl.

Er zijn effectievere manieren om het totaal aan belastinginkomsten te besteden, denk hierbij aan maatregelen om op lange termijn te verduurzamen, zoals het helpen isoleren van (huur)huizen, het realiseren van warmtenetten in wijken en het bijdragen aan lokale en regionale manieren om groene energie op te wekken.

Daarnaast geeft de Tweede Kamerfractie aan dat mensen die grote moeite hebben om rond te komen, beter geholpen zijn met lagere belastingen op hun loonstrookje of met een hogere uitkering. De jaarlijkse ETS-uitkering, die rond de 100 euro zou zijn, komt pas achteraf, terwijl andere inkomstenbronnen hetzelfde maandelijkse tempo volgen als noodzakelijke uitgaven.

Omdat het Landelijk Bestuur hecht aan een open gesprek in de partij over rechtvaardige verdeling van klimaatkosten in aanloop naar een volgend verkiezingsprogramma, adviseert zij met de genoemde voorbehouden neutraal op de motie.

Reactie op advies van indiener:

Het is fijn om te zien dat de Tweede Kamerfractie de onderliggende boodschap van de motie ondersteunt. Het is dan ook een uitwerking van ons eigen verkiezingsprogramma.

Een CO2 prijs is het meest scherpe instrument om alle klimaatschade te belasten. ETS2 kiest voor een heffing bij de oliemaatschappijen. We kunnen niet voorkomen dat zij de kosten doorberekenen aan de burger. Politieke steun voor klimaatbeleid vereist dat we dit koopkrachteffect transparant aanpakken.

Het "effectiever" besteden van het belastinginkomen om op lange termijn te verduurzamen houdt de lastenverzwaring op korte termijn in stand. Dit is ondragelijk voor de laagste en middeninkomens.

Er zijn nu veel van deze mensen afhankelijk van toeslagen omdat het niet gelukt is binnen ons huidige stelsel iedereen te bereiken via de gesuggereerde lagere belastingen of hogere uitkeringen. Dit vereist dus een andere oplossing.

Het is ondoenlijk gebleken binnen een specifieke regeling ook nog gerichte inkomenspolitiek te bedrijven. We hebben gezien hoe moeilijk dat was toen door de oorlog de energieprijzen opeens stegen. Als we willen dat hoge inkomens meer bijdragen zijn er genoeg mogelijkheden binnen ons belastingsysteem. Ook binnen het klimaatbeleid kunnen we meer doen om te voorkomen dat de grootste subsidies bij de hoogste inkomens terecht komen.

De Europese Commissie roept op om compensatiemaatregelen voor ETS2 vooraf te starten. De hoogte van de CO2-prijs wordt afhankelijk van de markt. We hebben gezien de prijs in één jaar kan vervijfvoudigen. Aanpassing van uitkeringen en belasting kunnen dit tempo niet bijhouden. Door het klimaatdividend direct te koppelen aan de ETS opbrengsten blijft er draagvlak, juist bij een stijgende prijs.

Ons verkiezingsprogramma kiest voor koopkrachtherstel voor een verzilverbare heffingskorting, evenals diverse landen die al een CO2-prijs hebben. Dat is ook de kern van deze motie.

PM117.D05

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Benut rioolslib voor een circulaire economie**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- dankzij kunstmest de landbouwproductie de groei van de wereldbevolking bijhouden;
- en fosfaat een belangrijk onderdeel is van kunstmest;
- wetenschappers waarschuwen voor een uitputting van de wereldwijde fosfaatvoorraad;
- men hierbij verwacht dat het rond 2030 steeds duurder en moeilijker wordt om fosfaat te ontginnen en tussen 2070 en 2110 de bekende wereldvoorraden volledig uitgeput zijn;
- het overgrote deel van de reserves in handen is van Marokko en de Westelijke Sahara (43%), China (27%) en de Verenigde Staten (7%);

overwegende dat:

- waterschappen fosfaat uit rioolslib te kunnen halen en kunnen gebruiken als struviet om kunstmest te vervangen;
- sinds kort deze struviet ook als grondstof mag dienen voor kunstmest;
- projecten om grondstoffen uit rioolslib te winnen gebaat zijn bij een stabiele afzetmarkt;
- waterschappen deze projecten moeten financieren en moeten hier als orgaan individueel over beslissen;
- het toelaten van fosfaat de weg opent naar meer hergebruik van grondstoffen uit rioolwater volgens de Unie van Waterschappen;
- het tempo van de introductie van nieuwe vormen van hergebruik omhoog moet volgens de Unie van Waterschappen om de doelen van het programma 'Nederland circulair in 2050' te halen waarbij in 2030 50% minder primaire grondstofstromen worden verbruikt;
- de waterschapslasten op termijn verlaagd kunnen worden door het zoveel mogelijk benutten van grondstoffen en energie uit rioolwater;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op een eenduidige financiering van waterschappen vanuit het Rijk om fosfaat en grondstoffen terug te winnen vanuit rioolwater die past bij de ambities van 'Nederland circulair in 2050';
- aan te dringen op beleid vanuit het Rijk om overheden struviet te laten gebruiken in plaats van kunstmest;
- zich in te spannen om waar mogelijk de introductie van nieuwe vormen van hergebruik van grondstoffen uit rioolwater te versnellen;

Congres 117 - Moties

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De combinatie van de eindige voorraad van fosfaat en de ongebruikte grondstoffen uit rioolslib zorgen dat struviet een goed alternatief is voor kunstmest. Dit idee draagt bij aan circulariteit en duurzaamheid door het verminderen van het gebruik van traditionele kunstmest met een hoge uitstoot en door het hergebruiken van een afvalstof. Ten slotte draagt het bij aan kringlooplandbouw omdat nutriënten die geconsumeerd zijn via deze weg opnieuw gebruikt kunnen worden. Dit past binnen de circulaire economie en binnen de kringlooplandbouw. Als beheerders van de ruim 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de financiering van deze innovatie.

Het Landelijk Bestuur steunt dit initiatief en adviseert deze motie dus over te nemen.
--

PM117.D06

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Wacht niet tot 2027 met invoering van ETS2**

Indiener: Christiaan Alofs e.a.

Woordvoerder: Christiaan Alofs

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Europa besloten heeft tot het invoeren van ETS-2, een emissiehandel voor transportbrandstoffen en huishoudbrandstoffen;
- deze wetgeving pas in 2027 in werking treedt;

overwegende dat:

- onderzoek van de Europese Commissie aantoonde dat ETS-2 40% van de reductiedoelstellingen voor transport en gebouwde omgeving realiseert;
- uit onderzoek van het WWF blijkt dat Nederland het land is zonder een nationale CO₂-prijs dat het meest achterblijft bij de Europese ESR doelstellingen;
- het CPB een sterke stijging van de armoede in Nederland verwacht bij het wegvallen van steunmaatregelen;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs effectief is in het terugdringen van energiegebruik;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs grote koopkrachteffecten heeft die lage- en middeninkomens met name treffen;
- een CO₂-prijs met klimaatdividend een progressief inkomenseffect heeft waardoor lage- en middeninkomens worden ondersteund;
- diverse Europese landen al eerder met succes een CO₂-heffing met klimaatdividend hebben ingevoerd;
- ETS2 pas in 2027 in werking treedt terwijl de klimaatcrisis en de koopkrachtcrisis nu actueel zijn;

spreekt uit dat:

- Nederland dient zo spoedig mogelijk een CO₂-prijs volgens de systematiek van het ETS-2 in combinatie met een klimaatdividend in te voeren en niet te wachten tot 2027;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Deze motie bestaat uit twee onderdelen, de vervroegde invoering van de CO₂-prijs volgens ETS-2 en het klimaatdividend (ook wel: evenredige uitkering) die ook in de voorgaande motie genoemd wordt.

Over de vervroegde invoering geeft de Tweede Kamerfractie aan de wens te begrijpen om ETS-2 zo snel mogelijk te implementeren zodra de precieze vormgeving van de heffing vastligt. Het klimaat wacht op niemand. Een overweging is dat in Europees verband is besloten tot implementatie in 2028/29 vanwege de huidige hoge prijzen, omdat ETS-2 een effect zal hebben op de portemonnee van huishoudens. Ook is op dit moment nog niet helder wat eerdere invoering zou betekenen voor voorkombare weglekeffecten uit Nederland. Gegeven deze overwegingen wordt gevraagd naar het oordeel van het congres voor het eerder invoeren van ETS-2.

Voor het tweede onderdeel, het klimaatdividend, verwijst de Landelijk Bestuur naar de appreciatie van de andere voor dit congres ingediende motie die vraagt om een evenredige uitkering aan alle burgers met de opbrengsten van een CO₂-heffing op transport en huishoudbrandstoffen (oftewel: ETS-2):

Reactie op advies van indiener:

Deze motie gaat primair over het versneld invoeren van de CO2-prijs volgens ETS-2.

Het argument dat ETS-2 een effect zal hebben op de portemonnee van huishoudens wordt behandeld in motie D04. Bij een klimaatdividend of andere passende koopkrachtcompensatie zal dit effect positief zijn voor lage- en middeninkomens omdat opbrengsten van het belasten van brandstoffen hiervoor ingezet kunnen worden.

Weglekeffecten zijn aldus de Nederlandse Bank voor ETS1 al gering, maar voor ETS2 vrijwel afwezig. Het risico dat mensen in naar het buitenland gaan om hun Nederlandse huis te verwarmen is gering. Ook liggen ons omliggende landen op ons voor met het invoeren van een CO2-prijs voor transportbrandstoffen.

Wat goed is komt snel, dus wacht niet met de invoering van ETS2 tot 2027.

PM117.D07

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Groene waterstof op Curacao en Aruba**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Curacao en Aruba stappen maken naar een volledig duurzame elektriciteitsvoorziening;

overwegende dat:

- Deze eilanden hiermee goed op weg zijn;
- deze eilanden binnen redelijke tijd kunnen voldoen aan de voorwaarden voor de productie van groene waterstof;
- Aruba en Curacao om historische redenen de steun van Nederland verdienen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bewerkstelligen dat Nederland op het gebied van waterstof gaat samenwerken met Curacao en Aruba naar voorbeeld van de reeds bestaande overeenkomsten met Namibië en Oman;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Zowel in het kabinet als in de Kamer pleit D66 voor een stevige aanpak voor het klimaat voor alle delen van het Nederlandse koninkrijk. Curaçao en Aruba gaan zelf over hun energiebeleid en dus ook over welke energieovereenkomsten zij sluiten. De Tweede Kamerfractie vindt dat het kabinet deze landen wel kan ondersteunen met kennis, kunde en middelen om deze landen een succesvolle positie te geven in de nieuwe (energie)economie.

Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook om deze motie over te nemen.

PM117.D08

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Kosten van overheidsgaranties m.b.t. energiescenario's**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Theo Overes

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- er, volgens het KPMG-rapport “Marktconsultatie kernenergie” (1 juli 2021), een groot aantal (>40) overheidsgaranties nodig zal zijn om private financiers deel te laten nemen aan Nederlandse kerncentrales;
- het hierbij ook gaat om substantiële financiële en technische garanties gedurende de gehele levenscyclus van kerncentrales, zoals voor kostenstijging tijdens de bouw, teruglopende omzet, onvoorziene kosten van de eindberging van het nucleaire afval, of onvoorziene kosten van de ontmanteling;
- deze garanties een substantiële kostenpost voor de overheid kunnen worden;
- volgens een prognose van TenneT zal een kerncentrale in 2030 mogelijk nog maar 68% van de tijd kunnen draaien t.g.v. aanbod van zonne- en windenergie, waardoor er gedurende 32% van de tijd een beroep kan worden gedaan op de omzetgaranties;

overwegende dat:

- er ook voor de alternatieven voor kernenergie overheidsgaranties nodig kunnen zijn;
- het daarom voor een eerlijke en objectieve vergelijking van verschillende energiescenario's (combinaties van zon, wind, waterstof-import, kernenergie, etc.) belangrijk is dat een inschatting van de (mogelijk aanzienlijke) kosten van de overheidsgaranties, nodig voor de verschillende energiebronnen, wordt meegenomen;
- voor het inschatten van deze kosten gebruik gemaakt kan worden van de rekenmethodes waarmee verzekeraars de “Best Estimate Liabilities” bepalen, gebaseerd op mogelijke uitbetalingen en hun geschatte kans;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- bij het vergelijken van verschillende energiescenario's en bij het bepalen van de resulterende lasten voor de schatkist (en uiteindelijk de belastingbetaler), zich sterk te maken voor het meenemen van een reële inschatting van de kosten ten gevolge van overheidsgaranties en de andere risico's die de overheid loopt m.b.t. alle benodigde energiebronnen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

D66 heeft haast met de klimaat- en energietransitie. Dat betekent onder andere dat Nederland investeert in schone toekomsttechnologieën. Hier kunnen ook overheidsgaranties bij horen, maar zorgvuldigheid is geboden. Het toekomstige energiesysteem moet goed worden afgewogen op technische én financiële haalbaarheid en effecten. De Tweede Kamerfractie is daarom van mening dat een reële inschatting van de kosten ten gevolge van overheidsgaranties en andere risico's voor de overheid essentieel is voor goede besluitvorming.

Deze motie roept daar terecht toe op en het Landelijk Bestuur adviseert dan ook om de motie over te nemen.

PM117.D09

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Benut agrarische kennisnetwerken als essentieel onderdeel van de landbouwtransitie**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- De overheid met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) voor 2030 de natuur ruimte wil bieden voor herstel en versterking, de kwaliteit van bodem en water verbeteren en meer doen tegen klimaatverandering;
- De provincies uiterlijk 1 juli 2023 een eerste versie van de plannen voor ieder gebied klaar moeten hebben;
- De landbouwsector een belangrijke rol speelt bij de plannen voor ieder gebied;

overwegende dat:

- De gebiedsprocessen per gebied verschillen omdat overal de kwaliteit van natuur, water en bodem anders is;
- De uitwerking en maatregelen per bedrijf kunnen verschillen omdat de bedrijfsvoering, type bodem, bodemgebruik en omstandigheden overal anders is;
- Boeren gelijktijdig aan meerdere doelen moeten werken, namelijk: stikstof, waterkwaliteit, bodemkwaliteit, biodiversiteit en klimaatverandering;
- Een onafhankelijk landbouwadviseur en procesbegeleider zonder financieel winst oogmerk boeren kan ondersteunen in het creëren van nieuwe verdienmodellen en het verduurzamen van hun bedrijf dat aansluit op hun bedrijfsvoering;
- Deze onafhankelijk landbouwadviseur en procesbegeleider boeren ook mentaal kan ondersteunen omdat de komende transitie mentaal veel vergen van boeren;
- Er in de meeste gebieden al een lange historie is van samenwerking waarbij veel kennis en vakmanschap aanwezig is;
- Het vertrouwen van boeren in de overheid op dit moment laag is;
- Het daarom belangrijk is om boeren te ondersteunen via vertrouwde netwerken, organisaties en adviseurs;

spreekt uit dat:

- De Tweede Kamerfractie zich inspant om onafhankelijke landbouwadviseurs en procesbegeleiders in te stellen als standaard in alle gebiedsprocessen van het NPLG;
- Deze adviseurs en procesbegeleiders kennisuitwisseling binnen de gebieden en binnen de sector stimuleren en faciliteren via bestaande netwerken, organisaties en adviseurs;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie zet zich bij alle landbouw gerelateerde onderwerpen in op onafhankelijke adviseurs voor de bedrijfsvoering van landbouwbedrijven. Een voorbeeld is de inzet voor het loskoppelen van advies en verkoop van gewasbeschermingsmiddelen. De Tweede Kamerfractie ziet het nadrukkelijke belang in van onafhankelijk advies en een gedegen kennisuitwisseling waarbij opleidingen, kennisinstituten en de overheid cruciaal zijn.

Het Landelijk Bestuur adviseert deze motie over te nemen en de Tweede Kamerfractie is gemotiveerd om dit principe zo veel mogelijk in praktijk te brengen.

PM117.D10

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **GLB voor vee? Weg ermee!**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Maarten Tollenaar

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- met €386.6 miljard en daarmee ca. 32% van de uitgaven van het meerjarig financieel kader van de EU (2021-2027) het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) veruit de grootste structurele kostenpost van de EU is;
- veehouderij verantwoordelijk is voor meer dan de helft van de agriculturele uitstoot geproduceerd in Europa;
- het GLB als doelstelling heeft om uitstoot te verminderen;

overwegende dat:

- het huidige GLB effectief vrijwel niets doet om de uitstoot van de veehouderij te verminderen, maar het juist kunstmatig in stand houdt door gigantische subsidies;
- de voedselzekerheidsdoelstelling van het GLB beter vervuld kan worden door te focussen op planten met veel proteïne en nieuwe technieken zoals kweekvlees en door schimmels geproduceerde zuivel;
- de subsidies uit het GLB een marktverstoring effect hebben dat de voedselmarkt slecht vatbaar maakt voor prikkels vanuit de Europese consumenten zelf;
- de subsidies uit het GLB het importeren van Europees voedsel kunstmatig goedkoop maakt wat agrarische economische ontwikkeling in andere landen, waaronder in ontwikkelingslanden, oneerlijk lastig maakt;
- de onethische behandeling van dieren in de bio-industrie mede in stand wordt gehouden door de subsidies uit het GLB;

spreekt uit dat:

- de subsidies vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor veeteelt zo snel mogelijk moeten verdwijnen, en dat het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zich meer moet richten op niet dierlijke methoden van eiwitproductie;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie staat positief tegenover de motie. Zoals het verkiezingsprogramma stelt, zouden de Europese landbouw gelden die Nederland zelf kan verdelen enkel moeten gaan naar boeren die stappen zetten naar kringlooplandbouw en natuurbeheer, en op termijn moet de generieke inkomenssteun zelfs in zijn geheel verdwijnen. De transitie naar niet-dierlijke methoden van eiwitproductie past goed bij de stappen die gezet moeten worden richting kringlooplandbouw en een sector in balans met dierenwelzijn en de natuur.

De delegatie in het Europees Parlement steunt deze inzet en heeft altijd gestemd voor een vergroening en verduurzaming van het GLB, waarin de niet-dierlijke methoden van eiwitproductie een belangrijke rol moeten spelen. De EP-Delegatie zal zich hiervoor blijven inzetten.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie dan ook en adviseert voor overnemen.

PM117.D11

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Faciliteren psychedelische therapieën**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Evert Manders

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- psychedelica zoals psilocybine, MDMA en ketamine potentieel hebben om gebruikt te worden als therapeutische middelen voor diverse mentale gezondheidsaandoeningen;
- er steeds meer wetenschappelijke studies verschijnen die de effectiviteit van psychedelische therapieën aantonen, met name voor behandeling van PTSS, depressie, en angststoornissen;

overwegende dat:

- psychiatrische aandoeningen zoals PTSS, depressie en angststoornissen grote gezondheidsproblemen vormen in onze samenleving;
- er een toenemende vraag is naar alternatieve behandelingen voor deze mentale gezondheidsaandoeningen, omdat traditionele behandelingen vaak onvoldoende effectief zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten om de toegang tot psychedelische therapieën te faciliteren voor patiënten met mentale gezondheidsaandoeningen, onder begeleiding van gekwalificeerde zorgverleners;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Mensen met psychische of lichamelijke klachten kunnen baat hebben bij medicinaal gebruik van drugs. Zo zijn er steeds meer onderzoeksresultaten bekend waaruit blijkt dat psychedelica zoals mdma, psylocybine en xtc een uitkomst kunnen bieden voor uitbehandelde patiënten met een posttraumatische stressstoornis (PTSS) en chronische depressie. Zo staat ook in het verkiezingsprogramma dat D66 meer wil inzetten op onderzoek naar de medicinale en therapeutische werking van drugs. Toegang tot passende zorg is waar D66 naar streeft en voorliggende motie past binnen dit gedachtegoed.

De Tweede Kamerfractie zet zich in om toegang tot medisch gebruik van psychedelica te verbeteren. Zo is er in oktober 2022 een rondetafelgesprek over het therapeutisch en medisch gebruik van psychedelica georganiseerd en zijn er meerdere moties ingediend om zowel het taboe op onderzoek naar medisch gebruik van psychedelica te verminderen en om barrières bij toegang tot psychedelica weg te nemen. De Tweede Kamerfractie ziet de voorliggende motie dan ook als aanmoediging om de huidige inzet te continueren.

Het Landelijk Bestuur steunt deze motie en de inzet van de Tweede Kamerfractie. Zij adviseert dan ook om de motie over te nemen.

APM117.01

Politieke Motie

Pre-advies: Ontraden

Titel motie: **Een gezond stikstofcompromis.**

Indiener: Tobias Den Hollander e.a.

Woordvoerder: Tobias Den Hollander

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- De verhoudingen rond het stikstofvraagstuk dermate onder spanning liggen door verschillende gebeurtenissen.;
- Het kabinet haar besluitvorming rond het stikstofdossier bevriest tot de provincies met plannen komen.;
- BBB in alle provincies het voortouw heeft gekregen en een grote factor zal zijn in de Eerste Kamer.;
- D66 in alle provincies uitgesloten of vermeden wordt van coalitie-toetreding.;
- De onderhandelingen over het stikstofdossier op nationaal niveau in het kabinet en de Tweede en Eerste Kamer nog moeten beginnen.;

overwegende dat:

- D66 zich altijd uitdraagt als een constructieve partij die wilt samenwerken en zich hier nu ook op moet focussen in de stikstofonderhandelingen.;
- Een stikstofcompromis uiteindelijk beter voor Nederland is dan complete stilstand op bevroren partijprincipes.;
- D66 bereid moet zijn enkele punten van het stikstofbeleid flexibeler in te zetten om politieke isolatie en uitsluiting te voorkomen met als gevolg een slechter stikstofbeleid.;
- Een dergelijk compromis een gezonde mix van verschillende sentimenten moet weerspiegelen met erkenning van de hedendaagse verhoudingen.;
- Een volgend congres ver ná de zomer niet kan wachten om dergelijke dossiers te behandelen op een congres als partij.

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie:

- Het advies van Remkes over te nemen en 2030 als richtlijn te blijven hanteren, met ruimte voor ijkpunten in 2025 & 2028 om de richtlijn van 2030 eventueel te heroverwegen.;
- Om alleen de onteigening van de grootste piekbelasters op tafel te leggen, en onteigening van kleine en middelmatige uitstoters tot 2030 te schrappen.;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Ontraden

Toelichting:

Allereerst moet worden benadrukt dat, in tegenstelling tot wat in de motie staat, het kabinet de besluitvorming rondom het stikstofdossier niet heeft bevroren, en de onderhandelingen over het stikstofdossier ook niet pas moeten beginnen. Er ligt een coalitieakkoord met duidelijke afspraken.

We hechten er daarnaast aan om te benadrukken dat de inzet van D66 op het stikstofdossier gericht is op het in goede staat brengen van de natuur en het water, waarbij ook de klimaatdoelen voor de landbouw worden behaald. Tevens achten we het belangrijk dat Nederland van het slot gaat, ook ten behoeve van de woningbouw, infrastructuur en de boeren zelf. D66 hanteert hierbij als uitgangspunt de adviezen van de verschillende commissies Remkes. In die adviezen heeft Remkes het jaar 2030 en onteigening als onmisbare instrumenten genoemd. We benadrukken dat D66 nog steeds openstaat voor (alternatieve) voorstellen waardoor de doelen worden behaald, maar tot op heden zijn er geen alternatieven. In zijn rapport spreekt Remkes immers over het jaar 2030 als doelstelling terwijl de motie dit afzwakt tot een richtlijn. We kunnen daarom het eerste deel van het dictum niet overnemen. Daarbij willen we wel opmerken dat D66 de onontkoombaarheid van de aanpak steunt, waarbij het niet alleen gaat om deadlines, maar om de gehele - effectieve - samenhang van het pakket. Dat betekent dat de mix van instrumenten zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied (inclusief escalatiemechanismen richting provincies) deadlines en hantering van het verplichte instrumentarium de zekerheid moeten bieden dat de aanpak leidt tot het voldoen aan de Europese afspraken.

Tot slot verzoekt de motie middelgrote en kleine uitstoters uit te sluiten van onteigening. De indieners gaan hierbij voorbij aan het feit dat bedrijven met een (relatief) beperkte uitstoot wél een hoge depositie kunnen veroorzaken, omdat ze dicht tegen een Natura 2000 gebied staan. Hierdoor kunnen ook bedrijven met een kleine uitstoot wel degelijk een groot effect op de natuur hebben. Om die reden kan ook dat deel van het dictum niet worden overgenomen.

Om deze redenen ontraadt het Landelijk Bestuur deze motie.

APM117.02

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Behoud de verhoging basisbeurs**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Kalle Duvekot

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de Tweede Kamerfractie van D66 op 24 November een motie heeft ingediend die het kabinet oproept om de basisbeurs met twee extra jaren te verhogen;
- de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap daarop heeft aangegeven voornemens te zijn deze verhoging te bewerkstelligen;
- de Tweede Kamerfractie de motie na toezegging van de Minister niet in stemming heeft laten brengen;
- de Tweede Kamerfractie van D66 zelfs een amendement op het wetsvoorstel herinvoering basisbeurs heeft ingediend om de tijdelijke verhoging van de basisbeurs mogelijk te maken;
- de Tweede Kamerfractie van D66 voor deze verhoging steun genoot van de fracties van het CDA en de ChristenUnie;
- de toegezegde verhoging bij de voorjaarsnota van 2023 niet gerealiseerd gaat worden;
- door de verhoging niet uit te voeren de tekorten op de Rijksbegroting gedicht worden met geld bestemd voor onderwijs;

overwegende dat:

- D66 stelt de onderwijspartij te zijn;
- er wederom een belofte rondom de studiefinanciering niet nagekomen wordt door het Kabinet;
- veel (toekomstige) studenten rekenden op deze beloofde verhoging;
- zonder de verhoging het vervolgonderwijs minder toegankelijk wordt voor alle jongeren;
- de oorspronkelijke motie met de oproep tot verhogen nu ongedekt is en niet alsnog in stemming gebracht kan worden in de Tweede Kamer;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de verhoging van de basisbeurs voor de studie jaren 2024 en 2025 te regelen bij Prinsjesdag, net zoals vorig jaar;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie blijft zich inzetten voor goed en toegankelijk onderwijs. Tegelijkertijd zien we ook dat het begrotingstekort oploopt door stijgende rente, kosten voor asiel en de oorlog in Oekraïne. Daardoor is van alle ministeries gevraagd om te bezuinigen, en is de verhoging - gegeven de grote financiële opgave - niet gelukt om te regelen in deze voorjaarsnota. We hadden dit graag wel geregeld en zullen ons hiervoor inzetten richting Prinsjesdag als breder over koopkracht wordt gesproken. Die ruimte in de tijd is mogelijk, omdat de verhoging voor komend studiejaar wel al staat.

Als we de motie zo mogen lezen dat we ons richting de koopkrachtonderhandelingen voor Prinsjesdag inzetten voor een verhoging van de basisbeurs voor studiejaar 2024 en 2025 kan het Landelijk Bestuur deze motie omarmen.

APM117.03

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Onderzoek impact blurring met alcohol op volksgezondheid, openbare orde veiligheid**

Indiener: Bart Takkenberg e.a.

Woordvoerder: Bart Takkenberg

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Kamerlid Aartsen de nota van wijziging van het initiatiefwetsvoorstel mengformules pas op 14 april aan de Kamer heeft gestuurd;
- dit na de deadlinesluiting voor het indienen van congresmoties was;
- Dhr. Aartsen aangeeft geen negatieve impact te verwachten door mengformules met alcohol (=blurring) terwijl onderzoek dit weerlegt en experts en uitvoerders dit betwisten;
- het initiatiefwetsvoorstel vóór of vlak na het zomerreces plenair behandeld wordt en dit voor een volgend D66-congres plaatsvindt;
- in het Coalitieakkoord staat dat mengformules worden toegestaan door het reguleren van 'blurring', waarbij streng wordt toegezien op alcoholmisbruik;

overwegende dat:

- dit initiatiefwetsvoorstel bedoeld is om leegstand te verminderen, terwijl deze is gedaald;
- In het Preventieakkoord staat dat problematisch alcoholgebruik moet worden teruggedrongen;
- dit initiatiefwetsvoorstel tot gevolg kan hebben dat alcoholgebruik toeneemt onder risicogroepen: kinderen, jongeren, jongvolwassenen en mensen met (gevoeligheid voor) verslavingsproblematiek;
- RIVM en Trimbos stellen dat meer verkooppunten leidt tot meer gebruik;
- door mengformules de beschikbaarheid van alcohol significant zal toenemen, niet alleen bij een kapper of kledingzaak, maar ook in de supermarkt, bouwmarkt etc;
- onderzoek zeer duidelijk heeft uitgewezen dat het aannemelijk is dat alcoholconsumptie door mengformules negatieve effecten heeft op de volksgezondheid, openbare orde en verkeersveiligheid;
- deze negatieve effecten zwaarder wegen dan de mogelijke positieve effecten voor ondernemers;
- een verbod op mengformules met alcohol destijds door wijlen minister Els Borst vanwege bovengenoemde argumenten specifiek in de Alcoholwet is opgenomen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- het standpunt in te nemen dat meer onderzoek naar de effecten van mengformules op de volksgezondheid, openbare orde en veiligheid en de uitvoerbaarheid van de handhaving nodig is, vóór de stemming over het initiatiefwetsvoorstel mengformules, dat verstrekking van alcohol op plaatsen waar dit nu niet mag mogelijk maakt (=blurring);

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

In het coalitieakkoord staat “dat we mengformules toestaan door het reguleren van ‘blurring’ in winkelgebieden op een verantwoorde manier waarbij we streng toezien op alcoholmisbruik”. Voor D66 zijn hierin twee dingen belangrijk: verantwoord gebruik én met streng toezicht op misbruik. We blijven met deze twee randvoorwaarden in het hoofd kritisch op het wetsvoorstel.

Het Landelijk Bestuur kan zich vinden in de behoefte van de indieners nadere onderzoeken en rapporten af te wachten alvorens definitief te besluiten over de invulling van blurring. Om die reden adviseert het Landelijk Bestuur om de motie over te nemen.

AOM117.01 Algemeen Organisatorische Motie **Pre-advies:** Overnemen

Titel motie: **Mondelinge bestuursverantwoording op elk landelijk congres**

Indiener: Omar Al Sadeh e.a.

Woordvoerder: Omar Al Sadeh

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- op het landelijk congres geen mogelijkheid is voor gedegen mondelinge vragen aan het bestuur;

overwegende dat:

- een informeel vragenuurtje met de voorzitter altijd welkom is, maar niet toereikend genoeg;
- bredere ledeninspraak binnen de vereniging essentieel is voor de partijdemocratie;
- een mondelinge bestuursverantwoording op het congres proactieve transparantie en communicatie bevordert binnen de vereniging en daarbuiten;
- een mondelinge bestuursverantwoording een relatief eenvoudig in te stellen middel is;

roept het Landelijk Bestuur op:

- om zich vanaf heden elk congres open te stellen voor een mondelinge bestuursverantwoording door een verantwoordingsblok in het landelijk congresprogramma op te nemen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Op elk congres is de gelegenheid tot het stellen van vragen aan het Landelijk Bestuur. Deze 'Vragenronde Landelijk Bestuur' staat sinds Congres 108 standaard op het congresprogramma en is vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement.

Ook wordt er regelmatig vanuit het bestuur teruggekoppeld aan het kader en leden, bijvoorbeeld op de kaderdag, ledenvergaderingen, regiocongressen en andere ledenbijeenkomsten. Daarnaast wordt jaarlijks een schriftelijke verantwoording afgelegd en wordt jaarlijks de jaarrekening met bestuursverslag gepubliceerd. Van elke bestuursvergadering wordt een verslag gedeeld met afdelings- en regiobestuurders.

Tot slot is in de speech van de voorzitter op de landelijke congressen ook aandacht voor waar het Landelijk Bestuur op inzet.

Omdat deze motie staand beleid bepleit, wil het Landelijk Bestuur deze motie overnemen.

AOM117.02

Algemeen Organisatorische Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Selectie interne partijcommissies**

Indiener: Daphnie Ploegstra e.a.

Woordvoerder: Daphnie Ploegstra

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- het niet duidelijk is voor leden hoe de samenstelling en selectie van lijstadviescommissies, verkiezingsprogrammacommissies en campagne teams plaatsvindt;
- er geen speciale oproepen worden gedaan richting leden om deel te nemen of om diversiteit te waarborgen;
- dit niet past bij een vereniging en partij die pleit voor transparantie, democratie, diversiteit en verantwoord bestuur. Deze waarden moeten juist intern gelden;
- alle leden een eerlijke kans verdienen om mee te doen en bij te dragen aan de toekomst van de partij;

overwegende dat:

- deze selectie nu een 'black box' is en hiermee de indruk wordt gewekt dat een plek in een dergelijke commissie afhankelijk is van je netwerk in de partij;
- de selectie en samenstelling voor lijstadviescommissies, verkiezingsprogrammacommissies en campagne teams op een zorgvuldige, transparante en inclusieve manier dient te gebeuren op basis van objectieve criteria;
- alle leden de mogelijkheid moeten hebben zich te kandideren en deze mogelijkheid binnen een redelijke periode gecommuniceerd wordt door middel van een speciale oproep in de vereniging, denk aan een aparte nieuwsbrief of vermelding in de Democraat;
- de leden geïnformeerd dienen te worden over de uitkomst van deze selectie door deze officieel kenbaar te maken naar de vereniging zodra de selectie is gemaakt, inclusief een verantwoording met relevante indicatoren zoals o.a. diversiteit, expertise, leeftijd, opleiding en relevante ervaring;
- de samenstelling een afspiegeling dient te zijn van de partij;

roept het Landelijk Bestuur op:

- om een zorgvuldige selectieprocedure op te zetten voor leden om deel te nemen aan lijstadviescommissies, verkiezingsprogrammacommissies en campagne teams, waarin de landelijke talentencommissie een rol heeft;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Als partij kennen we verschillende typen commissies: commissies van de ledenvergadering en bestuurscommissies. Commissies van de ledenvergadering worden door het Congres gekozen middels een verkiezing op het Congres. Voorbeelden van deze commissies zijn de Landelijke Verkiezingscommissie, Besluitvormingscommissie en Financiële Commissie. Leden van bestuurscommissies worden benoemd door het Landelijk Bestuur. Het staat leden altijd vrij om zichzelf kenbaar te maken bij de Landelijke Talentencommissie, bijvoorbeeld tijdens een van de spreekuren op de congressen, bij regionale talentscouts of bij het Landelijk Bestuur zelf.

Selectieprocedures voor alle functies binnen de partij vinden op een zorgvuldige wijze plaats, zo ook voor leden van bestuurscommissies. De mensen die benoemd worden tot deze bestuurscommissies worden getoetst aan de hand een profiel en worden benoemd op basis van een bepaalde expertise. Daarnaast streeft het Landelijk Bestuur ernaar zo transparant mogelijk te zijn over de selectieprocedure van commissieleden van bestuurscommissies. Uiteindelijk wordt er in elke bestuurscommissie gekeken naar een goede balans tussen bijvoorbeeld kennis en ervaring in een bepaald vakgebied (bijvoorbeeld Human Resources in de lijstadviescommissies) en bijvoorbeeld kennis van de partij (bijvoorbeeld iemand met bestuurlijke ervaring binnen de vereniging). Tevens wordt altijd rekening gehouden met de diversiteit binnen een bestuurscommissie op alle vlakken. Juist omdat we gericht kunnen zoeken naar leden die elkaar aanvullen, maar ook naar leden die beschikbaarheid kunnen garanderen op bepaalde momenten, kan het Landelijk Bestuur voldoen aan haar verantwoordelijkheid bij bijvoorbeeld scouting, het schrijven van verkiezingsprogramma's en het samenstellen van een lijstadvies.

Het Landelijk Bestuur zal uiteraard altijd blijven zoeken naar manieren om selectieprocedures nog transparanter te maken. Deze motie ziet het Landelijk Bestuur dan ook als een extra motivatie om hiermee door te gaan. Daarbij wil het Landelijk Bestuur wel graag meegeven dat zij dit alleen op landelijk niveau kan bewerkstelligen. Regio's en afdelingen hebben de vrijheid om deze processen zelf vorm te geven. Dit vinden wij een groot goed binnen de partij. Ook moet er vermeld worden dat het landelijke campagneteam uit medewerkers van het Landelijk Bureau bestaat en dus niet onderdeel is van de gebruikelijke procedure van benoeming van commissies.

Omdat het Landelijk Bestuur de essentie van de motie (transparantie) bij bestuurscommissies van harte ondersteunt, kan het Landelijk Bestuur de strekking hiervan overnemen.

AOM117.03

Algemeen Organisatorische Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Betere regionale spreiding kandidatenlijst Tweede Kamer**

Indiener: Blanca de Louw e.a.

Woordvoerder: Blanca de Louw

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- van de eerste 30 kandidaten op de laatste TK-kandidatenlijst maar 6 kandidaten woonachtig waren in provincies buiten de Randstad (provincie Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht);
- er bij de eerste 30 kandidaten op de laatste TK-kandidatenlijst geen enkele kandidaat was uit de provincies Zeeland, Overijssel, Flevoland en Drenthe;
- de eerste kandidaten uit de provincies Overijssel en Zeeland op respectievelijk de 43e en 44e plek stonden;
- er bij de eerste 50 kandidaten geen enkele kandidaat uit de provincies Flevoland of Drenthe stond;

overwegende dat:

- regionale spreiding van volksvertegenwoordigers van wezenlijk belang is voor een representatieve democratie;
- de regionale spreiding op de laatste TK-kandidatenlijst kortom volstrekt onvoldoende was;
- D66 de laatste jaren (getuige de afgelopen twee provinciale Statenverkiezingen) in veel provincies buiten de Randstad kiezers verliest;
- D66 óók een partij voor de regio is, en inwoners uit de regio zich in de volgende D66 TK-fractie moeten herkennen;
- D66'ers die daadwerkelijk woonachtig zijn in de regio beter weten welke kansen en uitdagingen er liggen;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- de komende jaren extra aandacht te besteden aan talentontwikkeling en scholing van kandidaten buiten de Randstad (Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht) en daarvoor een concreet plan aan de leden presenteert;
- in aanloop naar de volgende Tweede Kamerverkiezingen actief op zoek te gaan naar kandidaten buiten de Randstad;
- er bij de Lijst-adviescommissie op aan te dringen dat elke provincie vertegenwoordigd is bij de top-30;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Op dit punt zijn er in de afgelopen jaren al een aantal dingen opgezet. De scouting voor de Tweede Kamerleden en andere landelijke lijsten is belegd bij de Landelijke Talentencommissie (LTC). Een van de speerpunten van de commissie bij de scouting van politiek talent is diversiteit in brede zin. Hier valt ook de landelijke spreiding van kandidaten onder. Om het talent in het hele land te kunnen scouten streeft de commissie naar een commissiesamenstelling waarin alle delen van het land zijn vertegenwoordigd. De planning is dat dit na de zomer het geval is. Daarnaast heeft D66 in elke regio een talentscout die het politiek talent scout en begeleidt in de eigen regio. Om de doorstroom van politiek talent voor landelijke lijsten te waarborgen werken deze scouts nauw samen met de LTC.

Het eerste en het tweede dictum kan het Landelijk Bestuur om bovenstaande redenen overnemen.

Het Landelijk Bestuur heeft echter grote moeite met het derde dictum, omdat het bewustzijn en het meegeven van het belang van de landelijke spreiding in de kandidatenlijsten (en dus uiteindelijke volksvertegenwoordiging) uiteraard goed is, maar het aandringen onwenselijk is. De samenstelling van de lijst hangt - naast landelijke spreiding - samen met verschillende aspecten, zoals o.a. expertise, vaardigen, ervaring en diversiteit op verschillende fronten, waarbij de lijst moet worden samengesteld met de kandidaten die zich uiteindelijk kandideren. Harde doelen aan een van de diversiteitsspeerpunten kunnen daarom niet altijd waar worden gemaakt. Het advies is daarom vooral in te zetten op de scouting van een diverse kandidatenpoule dan de lijstadviescommissie op te roepen om aan bepaalde richtlijnen te voldoen. Als dit op een goede manier gebeurt kunnen de doelen ook gehaald worden.

Omdat het Landelijk bestuur de geest van de motie ondersteunt, maar moeite heeft met het derde gedeelte van het dictum, adviseert zij graag neutraal op deze motie.

AOM117.04

Algemeen Organisatorische Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Motiearchief**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Michiel van Alst

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- op congressen vitale koerswijzigingen worden besproken in de vorm van o.a. politieke moties;
- er op het moment elk D66-congres veel politieke moties worden ingediend;
- deze politieke moties vaak spreken over langetermijndoelen en dus langere tijd relevant zijn;
- politieke moties vaak informatie bevatten die niet thuishoort in een verkiezingsprogramma;
- het op het moment moeilijk inzichtelijk is welke moties reeds zijn aangenomen;

overwegende dat:

- zichtbare besluitvorming bijdraagt aan een toegankelijke vereniging;
- D66 ernaar streeft zo toegankelijk mogelijk te zijn;
- het handig is om te weten welke politieke moties reeds stand beleid zijn;
- het wenselijk is wanneer leden gemakkelijk kunnen zien aan welke politieke doelen het congres de partij heeft gecommiteerd;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- een digitaal archief in te richten waar de aangenomen Politieke moties gemakkelijk en toegankelijk op te zoeken zijn;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Het Landelijk Bestuur is van mening dat op dit moment de congresarchiefpagina (d66.nl/congres/archief) op de website voldoende borgt waar deze motie toe oproept. In dit archief wordt na elk congres een overzicht geplaatst van alle congresstukken, moties en amendementen die tijdens een congres behandeld zijn, als ook de processen-verbaal met de uitslagen.

Tijdens Congres 116 is begonnen met het bijhouden van een liveblog (<https://d66.nl/liveblog/congres-116/>). De liveblog bevat een archieffunctie, maar is nog niet goed doorzoekbaar. Dit zullen we meenemen in de doorontwikkeling.

We zoeken altijd naar manieren om dit archief toegankelijker te maken voor iedereen. Of het haalbaar is om oude moties met terugwerkende kracht toe te voegen zullen we moeten uitzoeken, gezien dit een arbeidsintensieve klus zal zijn. Op dit moment is het archief zoals deze ingericht is voor het Landelijk Bestuur, Bureau en de organisatie het meest haalbare, op zowel financieel vlak als qua tijd.

Mocht de indiener van deze motie hier ideeën bij hebben, en een bijdrage willen leveren aan het toegankelijker maken van het congresarchief, dan staat het hen altijd vrij om hierover contact met ons op te nemen.

Wij laten het aan het congres of het congres dit wenselijk vindt.

AOM117.05

Algemeen Organisatorische Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Verkennen intensivering samenwerking GroenLinks PvdA**

Indiener: Ayla Schneiders e.a.

Woordvoerder: Ayla Schneiders

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- het politieke landschap op dit moment met 19 partijen (vertegenwoordigd in de Tweede Kamer) sterk versplinterd is;
- GroenLinks en PvdA een poging doen versplintering tegen te gaan door de handen ineen te slaan;
- bij een recente poll door EenVandaag 81% van de D66-leden het liefst samenwerking zoekt met GroenLinks en de PvdA met als belangrijke reden dat zij zich het meest inhoudelijk verwant voelen met deze partijen;

overwegende dat:

- het versplinterde landschap een symptoom is van een onderliggende oorzaak of oorzaken, waar we nog onvoldoende grip op hebben;
- de klimaatcrisis vraagt om coöperatief politiek leiderschap;
- de grote politieke prioriteit namelijk de klimaatcrisis ook de prioriteit is van GroenLinks, PvdA en ook Volt;
- door verkenning van samenwerking, de duiding van de dynamiek van versplintering in het politieke landschap en de rol van D66 daarin scherper kan worden;
- de historische missie van d66 altijd gericht is op het creëren van politieke doorbraken;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- om tot een co-creatieve aanpak met leden te komen om een intensievere samenwerking met Groenlinks, PvdA en Volt te verkennen;
- dit zo snel mogelijk op te pakken en hier uiterlijk over een jaar op terug te komen, op het voorjaarscongres in 2024, uitgaande van landelijke verkiezingen in 2025;

spreekt uit dat:

- We de Tweede Kamerfractie, Eerste Kamerfractie, Europese fractie en de bewindspersonen die namens D66 in het kabinet zich dagelijks inzetten voor onze D66-idealen oproepen, deel te nemen aan deze open verkenning van de vereniging, expliciet zonder last;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Ook het Landelijk Bestuur gelooft dat samenwerking in een versplinterd politiek landschap onze progressieve agenda sterker kan maken. Alhoewel momenteel D66 niet op zoek is naar een fusie met andere politieke partijen of een samenwerking zoals bij de partijen PvdA/GroenLinks, staan wij altijd open voor een samenwerking op de inhoud.

Als het Landelijk Bestuur de motie kan lezen om oriënterend in gesprek te gaan met leden van D66 om te inventariseren hoe zij aankijken tegen een open verkenning tussen D66 en genoemde partijen, dan kan het Landelijk Bestuur op deze wijze een start maken met de uitvoering van deze motie. In het gesprek met de leden zal dan ook aan bod komen op welk moment contact wordt gezocht met de andere partijen.

Of het wenselijk is om dit traject te starten is een vraag die het Landelijk Bestuur graag overlaat aan de leden van D66. Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook neutraal op deze motie.

PM117.C01

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Steun wederopbouw Oekraïne**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Maarten Tollenaar

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Oekraïne veel schade oploopt door de voortdurende invasie door de Russische Federatie;
- Oekraïne kandidaat-lidstaat van de EU is;
- de criteria voor het toetreden van de Europese Unie, de criteria van Kopenhagen, onder andere eisen stellen aan de economie en de democratische rechtsstaat en instituten van een land;

overwegende dat:

- de criteria van Kopenhagen niet aan de kant moeten worden gezet, ook niet voor Oekraïne;
- de schade die Oekraïne nu lijdt door de Russische invasie, schade is die wordt geleden in de verdediging van de gehele vrije wereld;
- de schade die Oekraïne nu lijdt het lastiger zal maken om te voldoen aan de economische eisen voor toetreding van de EU;
- een politiek klimaat na een oorlog niet bevorderlijk is voor de democratische instituten en rechtsstaat;
- Europa na de Tweede Wereldoorlog zo snel haar economieën en instituten kon opbouwen in geen kleine mate door het Marshallplan;

roept de Tweede Kamerfractie en de delegatie in het Europees Parlement op:

- zich in te zetten om via de Europese Unie en haar leden een ontwikkelingsplan, bestaand uit onder meer giften en gulle leningen voor Oekraïne moeten opstellen, met als doelstelling de wederopbouw van Oekraïne en om Oekraïne zo snel mogelijk aan de criteria van Kopenhagen te laten voldoen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie veroordeelt de aanval van Rusland op Oekraïne. De Tweede Kamerfractie heeft daarom ook actief gepleit en steun verleend aan sancties tegen Rusland. Daarnaast zet de fractie in op vergaande financiële en materiële steun aan Oekraïne. Deze steun is niet alleen hard nodig op de korte termijn, maar ook op de lange termijn. Daarom zal de Tweede Kamerfractie blijven werken aan een wederopbouwingsplan vanuit Nederland en de EU voor Oekraïne en voor steun bij het voldoen aan de nodige hervormingen op basis van de Kopenhagen Criteria voor lidmaatschap van de Europese Unie. Europa moet Oekraïne blijven steunen in hun strijd om het eigen grondgebied te kunnen bevrijden, en in de moeilijke periode die na de oorlog zal volgen.

De delegatie in het Europees Parlement ondersteunt deze motie volledig en heeft al meermaals ingestemd met hulppakketten aan Oekraïne en met EP-resoluties die oproepen tot een duurzame steun voor de ontwikkeling en wederopbouw van Oekraïne.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie dan ook en adviseert voor overnemen.

PM117.C02

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **De muur om Europa**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Maria Olthaar

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Er een blijvende grove schending van mensenrechten is aan de grenzen van de Europese Unie, dit is onder andere gerapporteerd door Human Rights Watch;
- Frontex duurzaam niet in staat is gebleken om op een humane manier migratie te managen;

overwegende dat:

- Fysieke grensomheiningen naar alle waarschijnlijkheid schrijnende situaties aan de Europese grenzen enkel frequenter zullen maken;
- er geen transparantie is over de handelingen die Frontex verricht bij het bewaken van de EU grenzen;
- Er met een gedeelde Europese buitengrens behoefte is aan een gezamenlijke, goed functionerende grens- en kustwachtagentschap waarop effectief toezicht wordt uitgeoefend en dat handelt met respect voor mensenrecht;
- D66 pal zou moeten staan voor humaan asielbeleid;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de delegatie in het Europees Parlement:

- Zich expliciet uit te spreken tegen fysieke omheiningen van de buitengrenzen van de EU;
- Zich in te zetten om de strikte naleving te waarborgen van internationale mensenrechtenwetten en -normen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, in alle activiteiten van Frontex;
- Zich in Europees verband in te zetten voor meer toezicht en handhaving op de activiteiten van Frontex;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Het waarborgen van internationale verdragen en Europese regelgeving, met name op het gebied van mensenrechten, staat centraal in het asiel- en migratiebeleid. Daarom pleit D66 in zowel het nationale als Europese verkiezingsprogramma voor het naleven hiervan bij onder andere grensbewaking en opvang van asielzoekers en is in het coalitieakkoord opgenomen dat het migratiebeleid altijd “conform internationale verdragen en EU-regelgeving” moet zijn.

De Tweede Kamerfractie en de D66-delegatie in het Europees Parlement zetten zich hier doorlopend voor in, bijvoorbeeld door elke mogelijkheid aan te grijpen om het kabinet hierop te bevragen, door er aandacht aan te besteden in debatten, moties in te dienen met de strekking van de oproep van de indieners en zich in de media uit te laten over de situatie aan de buitengrenzen van Europa. Ook hebben de Tweede Kamerfractie en de D66-delegatie in het EP zich reeds, zowel in het Nederlandse en Europese Parlement, als in de media, uitgesproken tegen grenshekken of grensmuren en heeft de D66-delegatie in het EP consequent tegen alle voorstellen gestemd om de Europese begroting in te zetten voor het bouwen van muren en hekken aan de buitengrenzen. Tot slot staat de rol van Frontex in beide fracties hoog op de agenda. De Tweede Kamerfractie en de D66-delegatie in het EP geven aan de motie dan ook als ondersteuning te zien om door te gaan met deze inzet.

Het Landelijk Bestuur ondersteunt de geest van de motie en juicht de reeds ondernomen acties van onze fracties hierop toe. Zij omarmt de motie en adviseert dan ook om deze over te nemen.

PM117.C03

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Verlaging kiesgerechtigde leeftijd tot 16 jaar**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Elise Stroop

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2022 heeft aangegeven de kiesgerechtigde leeftijd niet te willen verlagen naar 16 jaar;
- onderzoek echter laat zien dat ruim driekwart van de jongeren zich niet vertegenwoordigd voelt door de politiek of door de overheid;
- de Raad voor het Openbaar Bestuur bovendien in 2019 adviseerde om in navolging van verschillende andere Europese landen de kiesgerechtigde leeftijd naar 16 te verlagen;

overwegende dat:

- het van groot belang is dat ook bij jongeren het vertrouwen in de politiek en in de overheid groeit;
- een dergelijke groei kansrijker is als jongeren zich beter vertegenwoordigd voelen in de politiek en de overheid;
- het goed is voor de kwaliteit van de democratie als meer jongeren worden betrokken bij de politieke besluitvorming;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om een initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Grondwet voor te bereiden - zoals voorgesteld door de Raad van het Openbaar Bestuur - om de kiesgerechtigde leeftijd te verlagen naar 16 jaar;

spreekt uit dat:

- in de aanloop naar deze wetswijziging tevens meer aandacht moet zijn voor meer en beter burgerschapsonderwijs in het voortgezet onderwijs en op het mbo, teneinde de kennis en kunde van jongeren op het terrein van politieke besluitvorming te vergroten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Het Landelijk Bestuur en de Tweede Kamerfractie delen de overwegingen van de indieners. Het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd kan een bijdrage leveren aan het vergroten van de betrokkenheid van jongeren bij de politiek en een betere vertegenwoordiging van hun standpunten en belangen. Het Landelijk Bestuur en de Tweede Kamerfractie zijn het dan ook met de indieners eens dat de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd zou moeten worden naar zestien jaar.

Zoals de indieners terecht opmerken, vergt dit een Grondwetswijziging waar het betrekking heeft op de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Provinciale Staten, waterschappen en gemeenteraden. Helaas is er momenteel bij lange na geen meerderheid, laat staan een tweederde meerderheid, in de Tweede en Eerste Kamer die dit voorstel zou ondersteunen. De Tweede Kamerfractie heeft daarom aangegeven, ondanks de steun voor dit zeer belangrijke onderwerp, niet voornemens te zijn zelf het arbeidsintensieve traject van een grondwetsherziening te willen opstarten.

De Tweede Kamerfractie geeft wel aan dat zij zich zullen blijven inzetten voor het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd voor de Europese verkiezingen. Hiervoor is geen Grondwetswijziging nodig, enkel een gewone wetswijziging. De delegatie in het Europees Parlement heeft bij de herziening van het Europese Electoral Act ingestemd om de minimale kiesgerechtigde leeftijd naar 16 te verlagen, mits dit niet toornst aan de grondwetten van de lidstaten. De herziening ligt nu bij de Raad, en als zij instemmen zou het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd voor de Europese verkiezingen mogelijk worden. Daar zet de delegatie in het Europees Parlement zich ook voor in.

D66 is daarnaast uitgesproken voorstander van burgerschapsonderwijs op zowel het voortgezet onderwijs als in het mbo zodat leerlingen met kennis van ieders rechten en plichten kunnen deelnemen aan de samenleving. Zo heeft de Tweede Kamerfractie zich ingezet voor nieuwe wettelijke eisen voor burgerschap, die in 2021 zijn ingegaan.

Het Landelijk Bestuur steunt van harte de inhoud van deze motie en wil hem graag overnemen. Tegelijkertijd hecht zij er aan om extra te benadrukken dat een Grondwetswijziging enorm arbeidsintensief is voor de Tweede Kamerfractie en dat de haalbaarheid van de Grondwetswijziging twijfelachtig is.

PM117.C04

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Afschaffen Koningshuis**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Michiel van Alst

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Nederland nog steeds een monarchie is;
- het Nederlandse Staatshoofd dus niet democratisch verkozen wordt, maar door erfopvolging aangesteld wordt;
- steun voor de monarchie onder de Nederlandse bevolking de afgelopen jaren gestaag is afgenomen;
- D66 voorvechter is van kansengelijkheid en de democratische rechtsstaat;

overwegende dat:

- de troonopvolger vanaf diens geboorte niet vrij is om te kiezen voor diens eigen toekomst;
- de democratie verstevigd wordt door het democratisch aanstellen van het staatshoofd;
- de ceremoniële taken van een monarch ook uitgevoerd kunnen worden door een democratisch aangesteld staatshoofd;

spreekt uit dat:

- D66 voorstander is van het afschaffen van de Nederlandse monarchie;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

In het meest recente verkiezingsprogramma van D66 is opgenomen dat de koning geen onderdeel hoort te zijn van de regering noch van de Raad van State.

Ondertekening van wetten en 'Koninklijke' besluiten zijn overbodig, Kamerleden zouden geen trouw moeten hoeven zweren aan de Koning om beëdigd te worden en bewindspersonen zouden in het parlement beëdigd moeten worden in plaats van op een paleis. De motie lijkt in lijn met deze gedachtegang, maar gaat een stap verder en pleit daarnaast ook voor het afschaffen van de ceremoniële functies van de koning.

De Tweede Kamerfractie heeft aangegeven dat het standpunt van D66 tot dusver is geweest dat de ceremoniële waarde van het koningschap moet worden behouden, maar kan meevoelen met de motivatie achter de motie.

Het Landelijk Bestuur is voorstander van een continue discussie op dit onderwerp en hoort dan ook graag wat het congres hierover te zeggen heeft. Zij adviseert neutraal op deze motie.

PM117.C05

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Proef veilig digitaal stemmen voor Nederlanders in het buitenland**

Indiener: Ledenvergadering afdeling België-Luxemburg, ledenvergadering afdeling Verenigde Staten

Woordvoerder: Anita Pannebakker

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- In meerdere Europese landen op verschillende wijzen (beperkt) digitaal stemmen is ingevoerd, hetzij voor de gehele bevolking, hetzij voor de burgers in het buitenland;

overwegende dat:

- Het huidige briefstemmen vanuit het buitenland (plus de landen overzee) ontoegankelijk, hoogdrempelig en onveilig is;
- Het huidige briefstemmen bovendien oneerlijk is, omdat de omstandigheden voor het uitbrengen van je stem wereldwijd verschillen;
- Iedere (post)verkiezing tot veel klachten van Nederlanders uit verschillende landen leidt;
- Het volledig, veilig en eerlijk mee kunnen doen aan de Nederlandse democratie voor alle Nederlanders, waar ook ter wereld, een grondrecht is en ook door de OVSE wordt gepropageerd;
- Andere Europese landen, zoals Estland en Frankrijk, digitaal stemmen hebben ingevoerd, al dan niet voor alleen de burgers in het buitenland;
- De regering vorig jaar in juli 2022 als antwoord op gestelde Kamervragen hierover duidelijk heeft laten weten sceptisch en onwelwillend te zijn tot initiatief en onderzoek;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- Tot het indienen van een motie en het overwegen van een initiatiefnota die oproept tot een proef met veilig digitaal stemmen bij de aankomende Europese verkiezingen voor de Nederlanders in het buitenland;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

In het verkiezingsprogramma staat: “Stemmen in het buitenland wordt makkelijker. Je stem gaat bovendien meetellen bij de verkiezingen voor de Eerste Kamer.”. In 2021 hebben het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de VNG en de NVVB de gezamenlijke Verkiezingsagenda 2030 gepresenteerd. In de agenda is vastgesteld dat de komende jaren wordt geëxperimenteerd met nieuwe technologieën om onderdelen van het verkiezingsproces toegankelijker te maken. Experimenteren met digitaal stemmen is een onderdeel dat de komende jaren wordt onderzocht.

Na jarenlange inzet van D66 hebben Nederlanders in het buitenland bij de afgelopen verkiezingen voor het eerst via het kiescollege niet-ingezetenen hun stem kunnen uitbrengen voor de Eerste Kamer. Helaas zijn 11.000 stembiljetten van kiezers in het buitenland ongeldig verklaard, vanwege uiteenlopende redenen. Digitaal stemmen zou dit in de toekomst kunnen helpen voorkomen. De Tweede Kamerfractie is gecommitteerd om proeven met digitaal stemmen bij aankomende verkiezingen verder onder de aandacht te brengen en als uit de proeven blijkt dat er voldoende waarborgen zijn, dan overweegt de Tweede Kamerfractie om verdere stappen te ondernemen.

Het Landelijk Bestuur steunt dit initiatief dan ook van harte en adviseert om de motie over te nemen.

PM117.C06

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **D66-initiatiefwet Voltooid Leven**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling Senioren en Samenleving

Woordvoerder: Anton van Lijssel

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- dat de behandeling in de Tweede Kamer van de D66-initiatiefwet “Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek”, beter bekend als de “wet Voltooid Leven” al enige tijd geen vooruitgang boekt;

overwegende dat:

- dat veel ouderen een geruster leven leiden als ze de regie over hun eigen leven kunnen blijven houden, zelfs als zij hulpbehoevend worden;
- dat voor ouderen die klaar zijn met het leven hulp bij zelfdoding mogelijk moet zijn;
- dat de wijze waarop middelen en mogelijkheden kunnen worden gevonden om te komen tot (illegale) levensbeëindiging criminalisering in de hand werkt;
- dat de situatie momenteel veel schrijnender en meer criminaliserend is dan na de invoering van de wet Voltooid Leven;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bevorderen dat de wet Voltooid Leven zo snel mogelijk door de Tweede Kamer wordt aangenomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie is blij met de steun die deze motie geeft aan de Wet Voltooid Leven. Ze deelt het gevoel van urgentie en de overwegingen ten aanzien van de soms schrijnende situaties en het belang van eigen regie. De initiatiefwet vergt een zorgvuldig proces. Momenteel voert de fractie veel goede, indringende gesprekken met belanghebbenden en experts. Deze zullen helpen om het advies van de Raad van State zo goed mogelijk te verwerken. In het coalitieakkoord is overeengekomen dat deze wet een zogenaamde vrije kwestie is. De fractie beschouwt deze motie als een steun in de rug om het wetsvoorstel zo snel mogelijk en zo zorgvuldig mogelijk aan de Tweede Kamer aan te bieden ter behandeling.

Het Landelijk Bestuur ondersteunt deze motie en adviseert om hem over te nemen.

PM117.C07

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Naar een ambitieuzere campagne voor biologische landbouw**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de minister van Landbouw, Natuur, en Voedselkwaliteit in het actieplan 'Groei van biologische productie en consumptie' de ambitie heeft om het biologische landbouwareaal te laten groeien van 4% in 2021 naar 15% in 2030;

overwegende dat:

- de groei van het areaal biologische landbouw bij kan dragen aan het oplossen van de stikstofcrisis;
- de Farm To Fork strategie de ambitie heeft om het areaal biologische landbouw in iedere Europese lidstaat te laten groeien tot 25% in 2030;
- de huidige biologische landbouw afhankelijk is van een nichemarkt onder consumenten;
- de verkoop van biologische producten momenteel stagneert door de inflatie en dalende koopkracht;
- Denemarken wereldwijd marktleider in biologisch voedsel is met een marktaandeel van 12% waarbij 40% van de verkochte melk en bijna 100% van de verkochte bananen en babyvoeding in Denemarken biologisch is;
- in veel gevallen is het biologisch voedsel in Denemarken weinig duurder dan gangbaar voedsel;
- dit grote marktaandeel van biologisch voedsel het resultaat is van een duidelijk label voor de promotie, supermarkten zijn ondersteund in de promotie en het stimuleren van de zichtbaarheid van biologische producten en boeren actief geholpen met een conversie-check waarbij gekeken wordt wat nodig is voor de omschakeling naar biologisch;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te spannen om de ambitie voor de groei van het biologisch landbouwareaal in 2030 te verhogen naar 25%;
- zich in te spannen om tussentijdse momenten in te plannen om dit proces te monitoren;
- zich in te spannen om de Deense promotiecampagne als voorbeeld te nemen voor het huidige actieplan met onder andere een duidelijk label voor promotie en een conversie-check voor boeren die willen omschakelen;
- de mogelijkheden te onderzoeken om de prijs voor biologische producten te verlagen om de stagnatie in de verkoop van biologische producten tegen te gaan;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Ondanks een toename in het aandeel biologische landbouw, zit Nederland nog ruim onder het Europese gemiddelde wat twee keer zo hoog ligt. De Tweede Kamerfractie erkent dat de ambitie van LNV op dit moment lager is dan gewenst. Veel boeren laten zien wat mogelijk is en er wordt naar gestreefd een inhaalslag te maken en de Nederlandse ambitie gelijk te stellen aan de Europese ambitie. Zoals aangegeven is het Deense model zeer succesvol geweest waar de Tweede Kamerfractie uit put. Supermarkten en verwerkers zullen hun steentje bij moeten dragen om te zorgen dat biologische boeren een eerlijke prijs krijgen en niet worden weggeconcentreerd. De Tweede Kamerfractie zal zich inzetten om het biologische actieplan van minister Adema aan te scherpen en de ambitie te verhogen door tussentijdse doelen te stellen en deze te monitoren.

Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook om de motie over te nemen.

PM117.C08

Politieke Motie

Pre-advies: Ontraden

Titel motie: **Geen subsidies voor individuele batterijen**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Michiel Korthals Altes

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- elektriciteitsnetwerken aan congestie leiden door groeiende hernieuwbare stroomproductie;
- hernieuwbare productie balans- en frequentiecontrole benodigd;
- er behoefte is aan gedecentraliseerde opslag;

overwegende dat:

- er sprake van is om "thuisbatterijen" te promoten;
- burgers dan elektriciteit zouden opslaan en ontladen op basis van een prijssignaal van hun energieleverancier;
- het prijssignaal van leveranciers niet noodzakelijkerwijs overeenkomt met congestie en frequentie controlesignalen;
- burgers dan overgaan (met gesubsidieerde batterijen) tot speculatie dat onnodige instabiliteit zou veroorzaken;
- netbeheerders de exclusieve en statutaire verplichting hebben om voor netstabiliteit te zorgen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- er voor te zorgen dat stroomopslag landelijk, regionaal en lokaal uitsluitend door netbeheerders wordt aangestuurd;
- er voor te zorgen dat er geen subsidies voor individuele batterijen verstrekt worden, en wordt geïnvesteerd in netversterking en collectieve opslag indien nodig;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Ontraden

Toelichting:

D66 wil vooral inzetten op inzet van grootschalige batterijopslag. Met opslag zorgen we voor een robuust, veerkrachtig systeem waarin pieken en dalen van met name wind- en zonne-energie kunnen worden opgevangen. De motie verzoekt om ervoor te zorgen dat opslag uitsluitend door netbeheerders wordt aangestuurd. De Tweede Kamerfractie ziet hierin een risico, namelijk dat projectontwikkelaars die een windpark of zonnepark willen aanleggen daar niet eigenstandig een batterij aan kunnen koppelen. Het is juist gewenst dat er bij met name zonneparken batterijen geïnstalleerd kunnen worden. Momenteel worden zonneparken namelijk op 50% van hun vermogen aangesloten en met een batterij kan dat verhoogd worden, zonder het net zwaarder te belasten. De Tweede Kamerfractie heeft in januari ook nog een amendement ingediend dat juist regelt dat 'cable-pooling' mogelijk is voor een wind- of zonnepark én een batterij. Wat dit betreft wordt de motie ontraden. De Tweede Kamerfractie snapt de oproep om geen subsidies voor individuele batterijen te verstrekken en laat het congres weten dat hier geen voornemen toe bestaat.

Gezien het eerste gedeelte van het dictum adviseert het Landelijk Bestuur om deze motie te ontraden.

PM117.C09

Politieke Motie

Pre-advies: Ontraden

Titel motie: **Invoering van een klimaat-relevante CO2 uitstootmeting voor waterstofelektrolyse**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Michiel Korthals Altes

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- energiebedrijven aangekondigen om zogenaamde groene waterstof te gaan produceren met hernieuwbare stroom;
- hernieuwbare stroom inzetten voor “groene waterstof” ter vervanging van de huidige grijze waterstof 2 a 4 keer minder emissies bespaart dan de vervanging van fossiele stroom;

overwegende dat:

- er nog continu fossiele stroom wordt opgewekt (m.u.v. een paar uur overvloed hernieuwbare stroom per jaar);
- voorgenomen normering door de Europese Commissie (Delegated Act) toestaat om in geval van “additionaliteit” elektrolyse als groen wordt bestempeld, ongeacht dat er nog fossiele productie plaatsvindt op het net;
- de voorgenomen normering van de Europese Commissie niet de fysieke (klimaat-relevante) scope 2 emissies (emissies van leveranciers) meet;
- elke burger te allen tijde via apps en internet kan volgen of elektrolyse en fossiele elektriciteitsproductie gelijktijdig plaatsvinden;
- burgers of actiegroepen een elektrolyse-verbod zullen eisen ten tijden van fossiele productie (zie rechtsuitspraak in Milieudefensie tegen Shell over scope 1, 2 en 3 emissies);
- elektrolysebedrijven zich schone stroom uit een gemeenschappelijk goed (de Noordzee) toe-eigenen, en fossiele stroom aan de niet ETS-gebonden gebruikers overlaat;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich er voor in te spannen dat de marginale hoogste uitstoten van leveranciers op het net aan elektrolyse wordt toegeschreven door de netbeheerders die te allen tijde de hoogste uitstoter kunnen bijhouden;
- zich er voor in te spannen dat er uitsluitend exploitatiesubsidie wordt gegeven voor het inzetten van elektrolyzers voor de productie van waterstof als de scope 2 emissies (emissies van de hoogste uitstoter op het net) nul zijn (uitgezonderd veiligheidsgebonden minimale stroomproductie);

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Ontraden

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie zet zich, gesteund door het verkiezingsprogramma, in voor de uitbreiding van de productie van groene waterstof. Het opschalen van de waterstof economie gebeurt op zo'n manier en tempo dat het niet leidt tot hogere CO₂-uitstoot door de gehele elektriciteitsproductie. In de verdere toekomst worden de overschotten van duurzame energie hiervoor gebruikt, bijvoorbeeld door de nieuwe windparken op zee. Tot die tijd zet de Tweede Kamerfractie, in lijn met het verkiezingsprogramma, in op de productie van blauwe waterstof waarbij vrijgekomen CO₂ wordt opgeslagen. De Tweede Kamerfractie vindt dat de motie de noodzakelijke opschaling van waterstof onnodig belemmert, maar heeft begrip voor de zorgen van de indiener. Een verbod op een exploitatiesubsidie voor elektrolyse voor scope 2 emissies (emissies van de hoogste uitstoter op het net) nul is daarbij echter te verstrekkend. Er is een overgangperiode nodig waarin er voldoende waterstof voorhanden is voor afnemers die de overstap reeds hebben gemaakt en dit moet ook mogelijk zijn zolang er nog geen sprake is van 100% duurzame elektriciteit.

Het Landelijk Bestuur volgt deze redenering en adviseert ontraden op deze motie.

PM117.C10

Politieke Motie

Pre-advies: Ontraden

Titel motie: **Prioriteit voor vermindering gasverbruik in gascentrales**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de komende vijf jaar nog steeds een groot deel van de Nederlandse CO₂-uitstoot afkomstig is uit gascentrales en kolencentrales;
- er nog steeds een structureel tekort is aan windturbines en zonnepanelen die de benodigde groene stroom moeten leveren waarmee de grijze stroom uit de gascentrales kan worden vervangen;
- deze vervanging de meest effectieve bijdrage is aan de noodzakelijke vermindering van de CO₂-uitstoot;
- andere toepassingen van groene stroom, zoals de productie van zogenaamde groene waterstof in elektrolyzers een veel kleinere bijdrage levert aan de vermindering van de CO₂-uitstoot;
- desalniettemin veel energiebedrijven, waaronder Shell, RWE, Gasunie, Yara, plannen hebben aangekondigd om grote hoeveelheden zogenaamde groene waterstof te gaan produceren;
- de politiek deze plannen tot dusver ondersteunt en bereid is om elektrolyzers te gaan subsidiëren;

overwegende dat:

- D66 zich sterk heeft ingezet voor een nationale CO₂-uitstootreductie van 60% in 2030;
- op korte termijn, in ieder geval de komende vijf jaar, er structureel te weinig groene stroom beschikbaar is om daarmee gascentrales en kolencentrales grote delen van de tijd buiten gebruik te stellen;
- op korte termijn alle groene stroom daarom optimaal moet worden ingezet om de nationale CO₂-uitstoot te reduceren;
- de inzet van elektrolyzers op korte termijn dus contraproductief is;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bewerkstelligen dat er voorlopig, in ieder geval de komende vijf jaar, geen exploitatiesubsidie wordt gegeven voor het bedrijven van elektrolyzers voor de productie van waterstof;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Ontraden

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie is het met de indieners eens dat alles wat elektrisch kan, elektrisch moet. Waterstof moet bij voorkeur niet laagwaardig worden toegepast als vervanger van gas in huishoudens of benzine/diesel personenauto's. De Tweede Kamerfractie pleit daarom voortdurend voor het maximaal stimuleren van elektrificatie. Tegelijkertijd zien we een toekomst voor waterstof in bijvoorbeeld het zware wegtransport en de industrie. Om de waterstofeconomie voor deze sectoren te kickstarten is het cruciaal dat de overheid nu met normering en subsidies de productie van waterstof (financieel) ondersteunen. Het gaat de Tweede Kamerfractie dus te ver om een moratorium van vijf jaar op exploitatiesubsidies te plaatsen, die noodzakelijk zijn om voldoende waterstofproductie te ontwikkelen.

Het Landelijk Bestuur volgt deze lijn en adviseert ontraden op deze motie.

PM117.C11

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Afbouw belastingvoordelen op fossiele brandstoffen**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Tom Kuhlman

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de lagere belasting op aardgas voor grootverbruikers (4 cent per m³ voor de grootste verbruikers tegenover 49 cent voor huishoudens) een impliciete subsidie vormt op het gebruik van een fossiele brandstof;
- de vrijstelling van accijns op diesel in de visserij evenzeer een impliciete subsidie is;
- de glastuinbouw, ondanks de voorgenomen afschaffing van het verlaagd tarief voor ketelgas per 1 januari 2025, de inperking van de zogenoemde WKK-vrijstelling, nog altijd bevoordeeld wordt in de beprijzing van aardgas ten opzichte van andere sectoren;
- in het kader van de Europese Green Deal al in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met 55% verminderd moet zijn ten opzichte van 1990;
- de tot eind 2021 bereikte reductie slechts 22% is;

overwegende dat:

- hiermee, in weerwil van onze klimaatdoelstellingen, nog altijd miljarden worden besteed aan fiscale vrijstellingen voor het gebruik van fossiele brandstoffen;
- de genoemde belastingvoordelen, gezien de grote investeringen in duurzame energie, isolatie van woningen e.d., een perverse prikkel vormen om fossiele brandstoffen te blijven gebruiken;
- bedrijven die deze belastingvoordelen ontvangen tijd nodig hebben om hun bedrijfsvoering aan te passen aan lager brandstofverbruik, dan wel aan de overgang op duurzame energie;
- gelet moet worden op behoud van de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven in de Europese context;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor een geleidelijke afbouw van directe en indirecte subsidies op fossiele brandstoffen, en de volledige beëindiging daarvan niet later dan 2035, zonder dat dit tot hogere CO₂-uitstoot leidt in andere landen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

D66 wil zo snel als mogelijk af van fossiele subsidies. Op dit moment onderzoekt het kabinet de exacte omvang van het aantal fossiele voordelen in Nederland naar aanleiding van een motie van onder andere D66. De Tweede Kamerfractie heeft gepleit en zal blijven pleiten voor een zo snel als mogelijk einde van al deze voordelen. We kunnen de motie dan ook overnemen, met dien verstande dat voor sommige fossiele voordelen een zorgvuldig afbouwpad (helaas) noodzakelijk is vanwege de implicaties voor burgers en bedrijven aan de pomp, in de winkel of anderszins.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie en adviseert dan ook om het over te nemen.

PM117.C12

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Rechtvaardige en uitvoerbare vermogensbelasting (aanpassing box-3)**

Indiener: Joris Schuit e.a.

Woordvoerder: Joris Schuit

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- een nieuw box-3-stelsel op basis van werkelijk rendement in de Tweede Kamer wordt behandeld, ingevoerd per 2025 als vermogensaanwasbelasting;
- dit ook belastingheffing over (ongerealiseerde) waardemutaties behelst, waaronder inflatie, en complexiteit toevoegt door verliesverrekening, kostentoerekening en gebrekkige beschikbaarheid van objectieve (waarderings)gegevens;
- de staatssecretaris recent implementatie en uitvoerbaarheid als structureel problematisch heeft bestempeld, haalbaarheid onzeker is en invoering inmiddels heeft uitgesteld naar 2027, en een alternatieve vermogenswinstbelasting en een gedetailleerder forfaitair stelsel heeft uitgewerkt welke minder maar nog steeds complex zijn;
- verschillende voorstellen in de Kamer een alternatieve vermogensbelasting voorstaan, waaronder de motie van D66 voor een miljonairsbelasting;

overwegende dat:

- de staatssecretaris weet dat geen enkel land op aarde een vermogensaanwasbelasting gebruikt;
- de voorgestelde box-3-alternatieven allen een vlaktaks zijn en feitelijk niets aan (de extremen van) vermogensongelijkheid doen;
- vermogensaanwasbelasting erg complex is, een veelvoud aan informatie behoeft en een groot beroep doet op het doenvermogen van burgers, terwijl vereenvoudiging van het belastingstelsel juist ook een doelstelling was van het coalitieakkoord;
- dit stelsel moeilijk te controleren is, en een significant hogere administratielast oplevert voor de Belastingdienst en ketenpartners, waarbij het handavingsniveau naar verwachting zal afnemen;
- verhoogde complexiteit en daarmee ontwijkingsmogelijkheden vermogensongelijkheid juist doen toenemen;
- dit alles ten koste gaat van het rechtvaardigheidsgevoel;
- een progressieve vermogensbelasting daarentegen wel haalbaar, uitvoerbaar, eenvoudig, uitlegbaar en rechtvaardig is;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om inzake de box-3-stelselherziening een vermogensbelasting als uitvoerbaar alternatief voor de nu voorgestelde vermogenaanwasbelastingmethodiek uit te (laten) werken;
- hierbij ontwijking via box 2 mee te nemen en gebruik te maken van een progressieve tariefstaffel, bijvoorbeeld per 0.5% stapsgewijs oplopend tot 2% voor grotere vermogens, aangevuld met een significant heffingsvrij vermogen;
- bestaande vermogensbelastingsvoorstellen te helpen verbeteren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Het is belangrijk dat iedereen eerlijk belasting betaalt, onderdeel daarvan is dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Het voorkomen van een ongewenste mate van vermogensongelijkheid is een hieraan gerelateerd belangrijk doel. In het verkiezingsprogramma zetten we dan ook sterk in op deze beide doelen. Deze motie past hiermee binnen het gedachtengoed.

De Tweede Kamerfractie heeft aangegeven de zorgen van de indiener op het gebied van de vertraagde invoering van een vermogenaanwasbelasting op reëel rendement te delen. Zo delen zij het belang van zo snel mogelijke invoering van eerlijke belasting op vermogens, op een manier die uitvoerbaar en juridisch houdbaar is. De Tweede Kamerfractie is van mening dat een goed werkend stelsel van belasting van reëel rendement de voorkeur geniet, omdat dit het best aansluit bij het eerlijk belasten van inkomen uit vermogen. Als dit echter niet haalbaar blijkt, is het belasten van (in ieder geval hoge vermogens) mogelijk een goed alternatief. De Tweede Kamerfractie is daarom van mening dat het laten uitwerken van een vermogensbelasting een goed idee is. In dat licht wijst de Tweede Kamerfractie op aangenomen motie De Jong/Van Weyenberg over de uitvoerbaarheid van een miljonairsbelasting, wat een vermogensbelasting is.

Wel vindt de Tweede Kamerfractie het belangrijk om te wijzen op de ook hier mogelijke juridische bezwaren. Een op zichzelf staande vermogensbelasting moet heel goed zijn vormgegeven om juridisch houdbaar te zijn. Dit blijkt ook uit het Kerstarrest, dat aantoonde dat de Hoge Raad alle vormen van belastingen die raken aan het eigendomsrecht erg kritisch toetst.

Met dit in gedachten adviseert het Landelijk Bestuur neutraal op deze motie.

PM117.C13

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Stop stikstofblokkade van klimaatprojecten**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- dat de uitvoering van het Porthosproject (2,5 Mton CO₂ per jaar opslaan in lege gasvelden) is stilgelegd door een gerechtelijke uitspraak betreffende de stikstofproblematiek;
- Nederland hierdoor het CO₂-reductiedoel voor 2030 niet zal halen;
- in het Net Zero Industry Act wetsvoorstel van de Europese Commissie voorrang wordt gegeven aan klimaatmaatregelen in het geval van strijdige doelen;

overwegende dat:

- Nederland op slot zit omdat we de natuur niet goed hebben beschermd;
- de stikstofuitstoot door tijdelijke bouwwerkzaamheden in het algemeen geringer is dan de cumulatieve uitstoot door agrarische bedrijven en industriële piekbelasters;
- reductiemaatregelen bij bedrijven en activiteiten die permanent stikstof uitstoten effectiever zijn dan het uitstellen van bouwwerkzaamheden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bewerkstelligen dat projecten die evident in het belang zijn voor de energietransitie, zoals de versterking van het elektriciteitsnet en de uitvoering van onderzeese CO₂-opslag, weer doorgang kunnen vinden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Voor D66 is het ontzettend belangrijk dat er vaart gemaakt wordt met de klimaatopgave. Onderdeel daarvan is de energietransitie, die momenteel forse vertraging oploopt omdat er tienduizenden projecten voor het verzwaren en uitbreiden van het elektriciteitsnet stilliggen. De motie onderschrijft dit.

De Tweede Kamerfractie dringt er al langer bij de regering op aan om voor bouwprojecten met geringe stikstofemissies een generieke voortoets te hanteren, zoals ook aangekondigd werd in de Kamerbrief van 25 november 2022 naar aanleiding van het sneuvelen van de bouwvrijstelling in de Porthos-uitspraak van de Raad van State. Met een generieke voortoets zouden projecten die evident in het belang zijn voor de energietransitie doorgang kunnen vinden. Omdat de energietransitie zorgt voor het tegengaan van klimaatverandering, past dit voorstel ook binnen het beschermen van natuurbelangen. De motie weerspiegelt de wens van de Tweede Kamerfractie.

Het Landelijk Bestuur onderschrijft het belang dat deze bouwprojecten dienen en adviseert dan ook om de motie over te nemen.

PM117.C14

Politieke Motie

Pre-advies: Ontraden

Titel motie: **100% arbeidsongeschikt is 100% minimumloon**

Indiener: Laura Vervaart e.a.

Woordvoerder: Laura Vervaart

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- een volledige uitkering in de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) is vastgesteld op maximaal 70% van het laatstverdiende loon;
- je bij een salaris tot en met 140% van het wettelijk minimumloon je bij een uitkering van 70% onder dat wettelijk minimumloon komt;
- het voor lagere inkomens door de opbouw van de wet het lastiger is om recht op wia te krijgen;
- veel mensen met een arbeidshandicap of langdurige ziekte qua inkomen tussen bijstandsniveau en wettelijk minimumloon terecht komen;
- bij 100% wettelijk minimumloon als werkende je in de WIA naar bijstandsniveau gaat;

overwegende dat:

- ziekte en handicap iets is wat je overkomt, waar je zelf geen invloed op hebt;
- er door een verzekeringsarts is geconstateerd dat er langdurig geen mogelijkheid tot arbeid is;
- de WIA een vangnet is voor mensen die langdurig uitvallen uit het arbeidsproces door ziekte en/of handicap;
- een inkomen onder minimumloon een armoedeval veroorzaakt;
- stress om geld een eventueel herstelproces en reïntegratie lastiger maakt en vermoedelijk ook langer laat duren;
- mensen met recht op een WIA hogere kosten hebben door oa extra zorgkosten en stookkosten;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- het kabinet te vragen onderzoek te laten verrichten hoe veel mensen in de groep 85-100% arbeidsongeschiktheid in de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) een inkomen onder het wettelijk minimumloon hebben;
- in de wet de groep mensen die 85-100% arbeidsongeschikt is in de Wia het recht te geven op minimaal 100% wettelijk minimumloon;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Ontraden

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie herkent het beeld dat mensen met een WIA-uitkering mogelijk met een uitkering onder WML en op bijstandsniveau moeten leven. Het eerste deel van de motie vraagt de fractie om te onderzoeken om hoeveel mensen het zou gaan. De fractie heeft aangegeven dat over te kunnen nemen.

Het tweede deel vraagt om een oplossing. De Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) doet op dit moment onderzoek naar de werking van het stelsel. De resultaten van deze Commissie moeten eerst worden afgewacht voordat er goed gekeken kan worden naar oplossingen en de wenselijkheid daarvan.

Wel heeft de Tweede Kamerfractie sterke twijfels of het voorstel dat gedaan wordt in de motie verstandig is. In tegenstelling tot de overweging in de motie is de WIA geen vangnet voor mensen die langdurig uitvallen maar een compensatie voor verlies aan inkomsten. De WIA is gericht op (geheel of gedeeltelijke) terugkeer op de arbeidsmarkt en daarom zijn er prikkels naar werk opgenomen. De Tweede Kamerfractie wijst erop dat minimaal het 100% wml toekennen aan iedereen met recht op een WIA-uitkering, misschien kan leiden tot de situatie waarin er voor een groep qua inkomen geen verschil bestaat tussen werken en niet-werken. OCTAS kijkt naar het hele stelsel. De fractie vindt de gekozen oplossing voor nu te vergaand en vraagt om het onderzoek van OCTAS eerst af te wachten.

Het Landelijk Bestuur wacht graag het onderzoek van OCTAS af, maar ontraadt in de tussentijd deze motie.

PM117.C15

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Lelylijn naar Hamburg**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Lennart Droppert

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- goede internationale treinverbindingen duurzaamheid in de hand werken;
- Noord-Duitsland en Scandinavië belangrijke bestemmingen zijn voor zakelijke- en vakantiereizigers;
- Duitsland en Denemarken begonnen zijn aan een Hogesnelheidslijn tussen Hamburg en Kopenhagen;
- de Lelylijn is opgenomen in het EU Trans-European Transport Network;

overwegende dat:

- In combinatie met de Lelylijn er een belangrijke schakel mist tussen Groningen, Noord-Duitsland en Scandinavië;
- Nederland zich ook moet oriënteren op Noord-Europa;

roept de Tweede Kamerfractie en de delegatie in het Europees Parlement op:

- om zich in te spannen om te bewerkstelligen dat de Lelylijn zal worden doorgetrokken naar Hamburg;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie ziet de Lelylijn nadrukkelijk als belangrijke schakel in een nieuwe internationale treinverbinding naar Noord-Duitsland en Scandinavië. Dankzij onze inzet is de Lelylijn opgenomen in het zogenaamde Europese TEN-T netwerk. Dit netwerk omvat alle belangrijke Europese transportverbindingen. Hiermee komt Europees geld beschikbaar, maar worden ook extra eisen gesteld aan de kwaliteit van het spoor. Een uiteindelijk verbinding met Hamburg en verder is ook afhankelijk van investeringen en de medewerking van de Duitse federale overheid alsook die van overheden van de betrokken Duitse deelstaten. Bijvoorbeeld voor het opwaarderen van de zogenaamde Wunderline. De delegatie in het Europees Parlement steunt deze inzet en blijft zich in het Europees Parlement sterk maken voor meer en blijvende middelen naar het Connecting Europe Facility fonds.

Het Landelijk Bestuur steunt de inzet van de Tweede Kamerfractie en de delegatie in het Europees Parlement en adviseert dan ook om deze motie over te nemen.

PM117.C16

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Lelylijn voor 2035**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Lennart Droppert

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de aanleg van de Lelylijn vertraging oploopt door stikstofuitstoot;
- D66 zich heeft uitgesproken als voorstander van de Lelylijn;
- goede treinverbindingen duurzaamheid in de hand werken;

overwegende dat:

- investeringen in het Noorden nog ruimschoots achterlopen;
- zowel de Randstad, Flevoland en de noordelijke provincies profiteren van betere bereikbaarheid;
- een verbetering van de bereikbaarheid het noorden een economische impuls zal geven;
- de Lelylijn kan worden gebruikt om internationale verbindingen aan te leggen;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- om zich in te zetten dat de Lelylijn voor 2035 gereed zal zijn;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Lelylijn, maar ook andere verbindingen die belangrijk zijn voor de (internationale) bereikbaarheid van het noorden van Nederland zoals de Nedersakselijn en Wunderline, staan in het verkiezingsprogramma. De Lelylijn is daarnaast opgenomen in het coalitieakkoord, waarvoor een (eerste) 3 miljard euro is vrijgemaakt. De Tweede Kamerfractie spant zich voortdurend in voor een zo snel als mogelijke realisatie van de Lelylijn. Daarbij moet wel rekenschap worden gegeven aan factoren die beperkt te beïnvloeden zijn. Gedacht kan worden aan personeelstekorten, prijsstijgingen als gevolg van grondstoffen en inflatie en stikstof. Daarnaast loopt nu (dankzij inzet van de Tweede Kamerfractie) een zogenaamde participatieve waarde evaluatie waar de wensen en behoeften van belanghebbenden burgers, bedrijven en overheden wordt geïnventariseerd. Deze ontwikkelingen en processen indachtig is de Tweede Kamerfractie voorstander van een snel als mogelijke realisatie van de Lelylijn.

Het Landelijk Bestuur ziet het belang van een versnelde realisatie van de Lelylijn en adviseert dan ook om de motie over te nemen.

PM117.C17

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Auteursrecht AI**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Vasko Lozanov

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de wettelijke lijn tussen makerschap en intellectueel eigendom steeds vaker vragen oproept wanneer het om kunstmatige of artificiële intelligentie (AI) gaat;
- de ontwikkelingen in AI het mogelijk hebben gemaakt dat computersystemen een eigen ontwerp genereren;
- juist op dit gebied mensen steeds vaker kampen met die vraag aan wie uiteindelijk de auteursrechten op het gegenereerde werk zou moeten toekomen;
- voor andere werken die niet doormiddel van AI gegenereerd zijn de wet helder is;

overwegende dat:

- vast staat dat de AI zelf in ieder geval geen rechthebbende kan zijn;
- een AI immers geen persoon is en daarom ook geen wettelijke rechten en plichten heeft;
- er nog altijd de vrijheid bestaat om in een contract hiervan af te wijken, zouden AI-ontwikkelaars en hun afnemers tot andere oplossingen willen komen;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- een wettelijk stelsel te bevorderen waaronder AI-gegenereerde werken volledig uitgesloten van auteursrecht worden en alle werken automatisch in het publieke domein belanden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Gezien de ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie die ervoor hebben gezorgd dat computersystemen eigen ontwerpen kunnen genereren, is het belangrijk om na te gaan of het wettelijke stelsel omtrent auteursrecht nog passend is. De intentie achter deze motie is dan ook begrijpelijk.

De Tweede Kamerfractie zal zich inzetten om een wettelijke regeling te bevorderen die recht doet aan de huidige mogelijkheden op het gebied van kunstmatige intelligentie. In deze wettelijke regeling zou de bepaling kunnen worden opgenomen dat output die volledig het resultaat is van kunstmatige intelligentie, zonder creatieve menselijke tussenkomst, in het publieke domein belandt. Voor output die wel (groten)deels gebaseerd is op relevante menselijke creatieve inbreng, zou dan een meer genuanceerde regeling kunnen gaan gelden. Er moet ook worden bewaakt dat de input van kunstmatige intelligentie, die door mensen is gemaakt, wel wordt beschermd.

De Europese Commissie bereidt momenteel overigens een pakket van maatregelen voor op het gebied van kunstmatige intelligentie die ook raken aan het auteursrecht, als onderdeel van de Artificial Intelligence Act. Daarin zullen ook mogelijkheden worden geboden om als maker compensatie te eisen voor gebruik van hun werk door bedrijven als ChatGTP.

De Tweede Kamerfractie blijft zich er voor inzetten dat de kansen die kunstmatige intelligentie biedt worden benut, maar dat negatieve gevolgen worden voorkomen. De delegatie in het Europees Parlement onderschrijft deze inzet, en houdt de ontwikkelingen op het gebied van de Artificial Intelligence Act nauwgezet in de gaten. Het Landelijk Bestuur ondersteunt dat en adviseert om de motie over te nemen.

PM117.C18

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Het recht op Kunst en Cultuur is een grondrecht**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling Kunst, Cultuur en Media

Woordvoerder: Anno Fekkes

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de coronapandemie heeft aangetoond dat Kunst en Cultuur onlosmakelijk verbonden zijn met het welzijn van burgers en als grondrecht niet beperkt mogen worden. Welzijn is een grondrecht;
- onderzoek heeft aangetoond dat het ervaren van Kunst en Cultuur een positieve invloed heeft op andere vaardigheden, zoals taal (uitdrukkingsvaardigheden), het stimuleren van lezen, onderzoekend leren en ons inspireert om deel te nemen aan onze pluriforme samenleving;

overwegende dat:

- kunst en kunstzinnige creativiteit de beste kans bieden om ook in pandemische situaties met een bevrijdend gevoel de confrontatie met de wereld aan te gaan en te verwerken. Het versterkt onze mentale weerbaarheid;
- de confrontatie met Kunst en Cultuur ons leert kijken, leert luisteren en leert verbinden en ons aldus het juiste gereedschap biedt om 'om te denken'. Immers, de onzekerheidsvaardigheid van kunstenaars is nodig bij de grote transities in onze samenleving (Robert Dijkgraaf);
- recht op Kunst en kunstzinnige creativiteit in onze wetgeving moet worden verankerd. Het is een grondrecht!;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een motie in de Kamer in te dienen met als doel het recht op Kunst en Cultuur in de wet te verankeren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Cultuur is geen simpele vrijetijdsbesteding, maar van levensbelang voor de samenleving. We moeten kunst en cultuur koesteren en niet alleen investeren in grote theaters of musea, maar ook in de makers en creatieve sector. De Tweede Kamerfractie ondersteunt de motie, een goed moment om dit recht te verankeren zou bijvoorbeeld bij de herziening van het culturele bestel zijn, met daarbij de wet op het specifieke cultuurbeleid. De Tweede Kamerfractie blijft actief aandacht vragen voor- en geven aan de essentiële en unieke rol van kunst en cultuur in ons land.

Het Landelijk bestuur adviseert dan ook om deze motie over te nemen.